

Naročnina

za državo SHS:

na mesec Din 20

za pol leta 120

za celo leto 240

za inozemstvo:

mesečno Din 30

Sobotna izdaja:

celoletno

v Jugoslaviji Din 60

v inozemstvu 80

SLOVENEK

S tedensko prilogo „Ilustrirani Slovenec“

Cene inseratov:

Enostopna petlinna vrsta
mali oglasi po Din 1:50 in
Din 2:—, večji oglasi nad
45 mm višine po Din 2:50,
veliki po Din 3:— in 4:—,
oglas v uredniškem delu
vrstica po Din

Pri večjem naročilu popust.

izhaja vsak dan izveniši
ponedeljka in dneva po
orazniku ob 4. uri zjutraj.

Poština plačana v polovici.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici 6 III. Rokopis
se ne vrača: neuravnotežena pisma se ne spre-
jema. Uredništva telefon 50, upravništva 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ulici 6. Čekovni račun:
Ljubljana 10.650 in 10.549 (za inserate) Sara-
jevo 7.563, Zagreb 39.611, Praga in Dunaj 24.797.

Pravice katoličanov.

Malo novih misli pove g. Radič v svojih
vorbah pri vsej gostobesednosti, mislimo
pa, da ni povedal nobene bolj obrabljene,
kakor je bilo ono namigavanje na SLS v Mari-
boru, da ni vera v nevarnosti, ampak mandati.
Neštetokrat je to misel zapisal že pred
vojno liberalni novinar v »Slov. narod«, do
neprevladljivosti so jo že premlevali poveljni
svobodomislci vseh inštitucij v nam naprotnem
glasopisju in na shodih. Dosegli niso s tem
praznim natančevanjem ničesar pred vojno in
jasno je, da so tudi sedanji njihovi napori
proti SLS, ki jih podvzema s to krilatico,
brezuspješni. Če jim je g. Radič prišel s to
besedo na pomoč, jo je rabil radi tega, ker
je njega samega strah napadov, ki jih je izvršil
na vero, Cerkev in njene predstavnike. Zakril
bi rad, da se bje v naši državi tih, pa toliko
bolj trdovraten boj proti pravicam katoli-
čanov. Ta boj skuša on in skušajo drugi svobo-
domislci zakriti z vpitjem proti politični za-
stopnici slovenskega naroda SLS.

Vsakemu, ki količarko pozna politično živ-
ljenje, je jasno, da hoče naša stranka pametno
ureditev države. In prave koristi države najpo-
diktirajo, da si ustvari država pravo stališče
nasproti Cerkvi. Kakor je država suverena v
svojem področju, tako je tudi Cerkev v svojem.
Katoličan, ki čuti s svojo Cerkvijo — in kdor
ne čuti je itak katoličan samo po krstni knjigi —
nikdar ne more dopustiti, da se krši ena
sama pravica Cerkve. To zahteva tudi prav
razumevana korist države, ki bo le takrat
dobro urejena, če bo Cerkev smela svobodno
oditi v vsake k pravemu življenju in jih svo-
bodno braniti pred škodljivci, naj prihajajo v
obliki rjovečih levov ali v hinavskih krinkah
volkov v ovčji obliki. Ljubezen do države za-
rekuje vsakemu katoličanu, da brani koristi
Cerkve in prav tako tudi naši stranki. Nič si
ne pomisljamo odločno trditi, da so škodljivci
Cerkve zavedno ali nezavedno tudi največji
škodljivci države, za katere avtoriteto se na-
videzno navdušujejo. Nikoli se n. pr. katoličan
ne bo bratil z boljševiki, odobravajoč njihova
grozodejstva, kakor smo to videli pri znanem
političnem spreobrnjenju.

V zadnjem letu se je pri nas nabralo to-
liko žalostnih dejstev, ki kažejo, da mnogi vo-
ditelji v naši državi nečesto razumevati
pravih koristi države v slepi strasti proti kato-
ličanstvu. Povdarili smo že v našem listu, kako
škoduje v zunanjem svetu naši državi stališče
naše diplomacije v vprašanju zavoda Sv. Hiero-
nima. Isto moremo trditi ob dejstvu, da sedmo
leto po postanku naše države še nimamo kon-
kordata s Sv. stolico. Ne bomo porabili, da se
je v letošnjem letu ukinil v četrem letniku
učiteljskega verouka, da se je skrajšal na eno uro
na teden na meščanskih šolah. Kako mučen
vrtis je napravilo na vse katoličane, da so bili
zastopniki jugoslovanskih škofov v Belgradu
sprejeti, kakor se ne sprejema episkopat v no-
bni državi na svetu! Kaj naj dalje rečemo o
sramotnem dejstvu, da se skuša katoliška li-
hovščina izstrgati, da bi jo uklonili in napra-
vili dostopno političnim eksperimentom raznih
protislovesnih strank? Ali naj spominjamo kako
brezobzirno se je prepovedovalo duhovništvu
ravno v letošnjem letu prestopati šolski prag
in da nekatere teh prepovedi še danes niso
uknjene? Ali naj omenjamo kako so se duhov-
niki preganjali zaradi cerkvenih govorov? Vse
to so težka dejstva, ki jih katoličani ne moremo
mirno prenesti. Kdor ne brani svojih lastnih
prav, jih ni vreden. In stranka, ki ne bi branila
pravice katoličanov, svojih volivcev, ki ne
bi delala na pravični ureditvi razmer med Cer-
kvijo in državo, ne bi bila več prava ljudska
stranka. Tudi ne bi bila več prava slovenska
stranka, ker je katoličanstvo ena izmed kom-
ponent naše narodnosti.

Ravno g. Radič je teh razmer v naši
državi v veliki meri kriv. Mirnega sožitja med
državo in Cerkvijo ne moremo pričakovati, če
minister prosvete, ki bi vendar moral paziti
na svoje besede, na javnem shodu napade,
kakor je to storil v Mariboru, škofo same.
Kako naj od takega moža, ki ne spoštuje pred-
stavnikov Cerkve, pričakujemo, da bo katoli-
čanom pravičen? Povdarjamo, da je njegova
stranka že pet mesecev na vladi in vendar
duhovščina trpi, kakor je trpela pod prejšnjo
PP vlado. Kako je ta gospod govoril v Krškem
o slovenskem duhovniku nočemo spominjati,
ker takrat še ni bil minister in ni bil v držav-
nem interesu dolžan paziti na svoje besede.

Nobeno besedičenje, naj se tedaj pojavlja
kjerkoli, ne utaja žalostnega dejstva, da se v
naši državi ne spoštuje pravice katoličanov.
Se žalostnejše pa bi bilo, če ne bi katoličani
spoznali, da se bje proti Cerkvi in njenim
pravicam tih in strupen boj. O čeških kato-
ličanih je rekel preteklo leto predsednik Ma-
saryk, da bodo imeli toliko pravic, kolikor si
jih bodo znali priboriti. Češki katolički so to
besedo razumeli in letos z veličastno zmago
15. novembra pokazali, kako se je treba boriti
za svoje pravice. Ni v nas še tiste odločnosti,
kakor je v Čehih, nismo še bili doslej tako do-
tal priznani kakor oni, toda ali naj čakamo, da

nas popolnoma pritisejo na tla in da moramo
začeti vsi borbo iznova? Odpad duhovništva,
ki ga je pospešila svobodomiselna češka
javnost, je vzdramila, kar je bilo na Češkem
dobrega. Ali naj čakamo na poskuse jugoslo-
vanskega svobodomislstva, ki hoče cepiti du-
hovščino od škofov, da na ta način kato-
ličanstvu škoduje? Če je bilo kdaj na mestu
ilicni katoličanstvo v skup, če je bilo kdaj po-
trebno klicati na obrambo pravic Cerkve je to
potrebno danes ko je prosvetni minister go-
sprod, ki je izpovedal, da ni dogmatičen kri-
stjan. Nobeno gestobesedje in nobene drob-
tine nas n. bodo uspavale.

Pomemben članek dr. Korošca.

BREZ REVIZIJE USTAVE NI IZHODA IZ POLOŽAJA.

Belgrad, 17. dec. (Izv.) Danes je izšla prva
številka novega lista »Slobodna reč«, o kate-
rem se trdi, da stoji za njim ugledni radikali.
V prvi številki je napisal dr. Korošec čla-
nek o reviziji ustave. Članek je izzval veliko
zanimanje v vseh krogih. V tem članku, ki ga

bomo priobčili v celoti, navaja dr. Korošec
precizirano stališče SLS napram sedanjemu
položaju v državi in smatra, da je edini izhod
revizija ustave. Kar se tiče zahteve SLS glede
revizije ustave, razlaga dr. Korošec zahteve
avtonomije. Brez take rešitve ni prave revizije.

žalostne razmere v radikalnem klubu.

REKONSTRUKCIJA VLADE GOTOVA STVAR. — PAŠIĆ BI RAD NOVE VOLITVE. — ODLOČILNI KROGI SO PROTI TEMU. — SRBSKI LISTI O RADIKALNEM KLUBU.

Belgrad, 17. decembra. (Izv.) Skupščin-
ske seje se niso odgodile samo radi tega, ker se
nahajamo pred prazniki, ampak radi tega,
ker vlada ni imela ničesar, kar bi stavila na
dnevni red. Prvotno je nameravala imeti skup-
ščinske seje do 23. decembra. Glavni razlog
bo pa gotovo položaj, v katerem se nahaja
vladna koalicija, tako vsled sporov v radikalni
stranki, kakor vsled nesoglasij med vladnima
kluboma.

Politične kroge najbolj zanimajo težke
razmere v radikalnem klubu, posebno spor
med posameznimi osebnostmi, ki kaže, da bo
imel težke posledice. Govorilo se je, da bo
prišlo na prihodnji seji do osebnega razjasnje-
vanja med posameznimi skupinami. Raznašajo
se vesti, da bo Živkovičeva skupina poskušala
izključiti iz radikalnega kluba več poslancev,
med njimi Vojka Kocić in Ljubo Jovanovića,
ki je pri Pašiću izgubil vsak ugled. Tem ve-
stem nasproti se govori, da bo druga skupina,
ki je v večini, skušala izključiti nekoliko oseb-
nosti iz kluba. Kakorkoli je že, eno je gotovo,
da so razmere v radikalnem klubu zelo te-
žavne. Pašić bo moral storiti vse, ako bo hotel
rešiti enotnost kluba. Vse i gleda, da bo mo-
ralo pri tem priti do razčiščenja ne samo v
klubu, nego se bo razčiščevalo tudi v stranki.

Danes je pravzaprav gotovo, da se bo iz-
vršila popolna rekonstrukcija vlade. Obstaja
samo še formalno vprašanje, na kateri način
se bo ta rekonstrukcija izvršila. Nekateri kro-
gi so mnenja, da bo Pašić podal ostavko celo-
kupnega kabineta. Nato pa bo sestavil novo
vlado. Iznova bo poskušal prodreti s svojo
staro zahtevo, da gre na volitve. Ta zahteva
je bila dosedaj stalno odbita in se smatra, da
odločujoči krogi ne mislijo, da bi bilo dobro

za našo državno politiko, da bi vodil volitve
Pašić in izbral tako radikalno večino, katere
bi mogla sama vladati. Splošno mnenje je, da
bo Pašić s to zahtevo težko prodr. Nekateri
so celo mnenja, da bi moral Pašić, ako bi
vztrajal na izvedbi te svoje zahteve, priti v
tak položaj, da bi moral izvajati posledice.

O razmerah v radikalnem klubu piše vse
belgrajsko časopisje zelo obširno. Zanimivo
je, kar piše »Slobodna reč« pod naslovom:
»Prikriveni kaos«. »Tako bi se moglo označiti
stanje v radikalnem klubu, čeprav zasedaj še
ne v radikalni stranki. Osebnosti odnošaji so v
klubu do skrajne meje napeti. Nekaj radi
strankarske ambicioznosti, kakor je bil spor
med Miletićem in Maksimovićem; nekaj iz
praktičnih razlogov, kakor je bil spor med
Ninčićem in Radojevićem; nekaj iz prevelike
udanosti, kakor je zadržanje Jovanovića proti
šefu stranke; nekaj radi koristoljublja in sede-
nja na dveh stolih, kakor to delajo Maksimo-
vić, Janić, Kobasica in Kojić; nekaj iz večne
nehvaležnosti, kakor je slučaj Janića in Kojića
proti šefu stranke, ki ju je postavil za mini-
stra, kakor je Bog prvega človeka ustvaril iz
blata; nekaj radi političnih računov, kakor
je Marković proti načelniku stranke. Radikal-
na stranka je izgubila vsako obilježje narodne
stranke. Danes je izključno stranka podežel-
skega značaja. Pod raznimi pritiski podežel-
skih židov glasujejo kmetje za radikal. stran-
ko, četudi se zavedajo, da to ni več njihova
stranka. Padec radikalne stranke je v Paši-
ćevih rokah. Ako avtomatično in brezsrčno ne
postavi vsakega na stran in ne izključi iz
stranke vse tiste, ki v kalni vodi ribarijo, pa
naj bodo to prvaki stranke ali aktivni mini-
stri, so stranki dnevi šteti.«

Kupčija med vladno in Trboveljsko družbo
na račun delavstva.VPRAŠANJE POSLA KREMŽARJA IN TOV. NA MINISTRA ZA ŠUME IN RUDE. — TRBOVELJSKA DRUŽBA HOČE ZNIZATI DELAVSKE PLAČE ZA 10% — DESET MILI-
JONOV KRON V PROPAGANDNE SVRHE.

Belgrad, 17. dec. (Izv.) Narodni posl.
Kremžar in tovariši so naslovili na mini-
stra za šume in rude dr. Nikića radi raznih
stvari, ki se tičejo Trboveljske družbe, sledeče
vprašanje:

»V poslednjih dvanajstih letih je vlada ho-
tela ukiniti dosedaj veljavno odredbo, da pla-
čujejo rudniš. podjetja od tone premoga 5 Din
za obnemoglo delavce. Na pritisk opozicije je
vlada predlog umaknila. Prometni minister je
hotel priti na svoj račun. Zahteval je od Trbo-
veljske družbe, da mora znižati cene premoga
za 15%. Trboveljska družba je takoj pristala
na to zahtevo pod pogojem, da dovoli družbi
s 1. marcem 1926. znižanje dnevnih plač za
10%.

Kakor smo izvedeli, je imela vlada namen
na to družbeno zahtevo pristati. Tako bi morali
itak že slabo plačani delavci Trboveljske
družbe plačati to kupčijo med vladno in Trbo-

ke. Zanimivo je vedeti, kdo je dvignil ta denar
od družbe, ki gre na račun delavcev in konsu-
mentov. Govori se, da je dvignil prve tri čeko,
to je pri Francosko-srbski banki — po svojem
zaupniku — kabinetni načelnik ministrstva za
šume in rude, torej Vaš prvi zaupni uradnik.
Druga dva čeka, je, kakor se govori, dvignil
neki gospod Decece, zastopnik dunajske Län-
derbanke. Del tega denarja je bil namenjen
za sanacijo tvornice špirita v Brodu na Savi,
ki se nahaja v rokah ljudi, ki so blizu ministra
za šume in rude.

Drugi del denarja je bil namenjen, kakor
se govori za časopisje te stranke. V zvezi s tem
je izvedena trgovaška transakcija, ki gre na ra-
čun konsumentov. Mesto da bi Trboveljska
družba premog neposredno prodajala, je osno-
vala podjetje za prodajo premoga, kar je imelo
za posledico povišanje preme govornih cen. Ško-
do trpijo delavci in konsumenti. Sedaj vlada
pritiska, da bi Trboveljska družba prodajala svo-
jeva premoga dala novemu podjetniku, ki bi
bil strankarsko drugače orientiran. Iz zanesljivi-
vega vira smo izvedeli, da je vsled oficialnega
pritiska eksekutiva Trboveljske družbe 15. t.
m. v Ljubljani sklenila poveriti prodajo pre-
moga židovski firmi Kaufmann in drug v
Brodu na Savi. To bi bilo treba definitivno
skleniti na izredni skupščini Trboveljske
družbe, ki se vrši 19. t. m. na Dunaju.

Kakor čujemo, bo prišel na glavno skup-
ščino g. Pelančič, novi državni komisar pri
družbi. Torej Vaš organ. To favoriziranje
tvrdke Kaufmann in drug je tembolj čudno, ker
je firma židovska.

Nadalje se govori, da ste Vi, gospod mi-
nister, bili in ste še odvetnik te firme. Po-
trebno je tedaj da se ta stvar pojasni. Zato
Vas z ozirom na ta dejstva vprašamo:

1. Ali Vam je znano, da namerava Trbo-
veljska družba s 1. marcem delavcem znižati
plače? Ali hočete to preprečiti?

2. Ali Vam je znano, da je Trboveljska
družba plačala, oziroma odobrila 2 in pol
milijona dinarjev za propagandni fond? Ali
Vam je znano, kam je šel ta denar?

3. Ali Vam je znano, da se misli prodaja
premoga poveriti firmi Kaufmann in drug?
Ali je res, da ste v zvezi s temi podjetji?

4. Ali hočete vse te mahinacije preiskati
in storiti vse, da se delavci in konsumenti ob-
varujejo škode?

Na ta vprašanja zahtevamo ustmenega od-
govora, čim se skupščina seslane.

Belgrad, 17. dec. 1925.

Podpisi poslancev.

To vprašanje posl. Kremžarja je izzvalo
velikansko zanimanje. Posebno so se za to
vprašanje zanimali nekateri radikali, ki sami
z veliko nezadovoljnostjo opazujejo delo mini-
stra za šume in rude. Radičevci so govorili, da
se je Nikić polžeja že radi tega zelo posla-
šal in da bo moral v kratkem odstopiti. Kar
se tiče stvari, se ostro obsoja način Trbovelj-
ske družbe, ki meče težke milijone za ra-
ne strankarske funkcije, svojim delavcem na
bednega položaja nič ne izboljša, ampak jim
samo škoduje.

V kratkem bo stavljena druga interpela-
cija v tej stvari. S tem bi se imel obsoditi tak
način poslovanja Trboveljske družbe. Kakor
smo že rekli, tudi mnogi radikali smatrajo,
da je treba napraviti pri Trboveljski družbi
red. Zato je zanimivo, da je »Politični glas-
nik«, za katerim, kakor se ve, stoji najvišji
činitelj, načel to vprašanje.

Radič se povsod klamira.

Belgrad, 17. dec. (Izv.) »Politika« prinaša
protest subotičkih profesorjev juridične fakul-
tete glede izjave Sijepana Radiča v Mariboru.
V njem zahtevajo, da Radič prekliče v deseti-
tih dneh izjavo, v kateri je govoril o suboti-
ških študentih in profesorjih. Ako tega ne stori
v desetih dneh, ga bodo izročili sodišču. Dalje
prinaša »Politika« vesti o velikem nezadovolj-
stvu, ki vlada v vsej Vojvodini povodom Radi-
čevih izjav. Srpska književna Matica bo na
svoji konferenci inteligentov nastopila proti
Radiču.

KRIZA NEMŠKE VLADE.

Berlin, 17. dec. (Izv.) Dr. Koch je danes
vrnil predsedniku Hindenburgu mandat za so-
stavo vlade. Ker ni verjetno, da bi se sestavila
pred Blichem nova vlada, gre parlament jutri
na božične počitnice in se sestane šele 12. ja-
nuarja.

Burna otvoritvena seja češkega parlamenta.

Praga, 17. dec. (Izv.) Danes je bila otvorjena novoizvoljena poslanska zbornica. Seja, ki je bila sklicana za 11. uro, se je pričela šele ob 12. Ko je vstopil v zbornico ministrski predsednik Švehla, so opoz. stranke zagnale velikanski hrup. Razbijali so po klopih in kričali, tako da Švehla ni mogel otvoriti seje. Hrup je trajal nad dve uri in šele ob 2. uri 20 minut je mogel Švehla med veli-

kim hrupom otvoriti sejo.

Sledile so volitve predsednika zbornice. Oddanih je bilo 294 veljavnih glasovnic. Bivši notranji minister Malypeter (republikanec) je dobil 186 glasov in je izvoljen. Za podpredsednike so bili izvoljeni: inž. Dostalek (češkoslov. ljudska stranka), Stivin (češki soc. dem.), Slaviček (nar. soc.), dr. Spina (nemška Kmečka zveza).

Posl. Klekl za prekmursko gimnazijo.

Belgrad, 17. dec. (Izv.) Za otvoritev šestega gimnazijskega razreda v Murski Soboti gre glavna zasluga poslancu Jugosl. kluba Jožefu Kleklu, ki se je za to največ trudil. Intervenil je pri prosvetnem ministru Radiću, ki je izjavil, da mora njegove argumente uvaževati.

Nacionalizacija trboveljskega rudnika.

Dunaj, 17. decembra (Izv.) Današnja »Neue Freie Presse« priobčuje brzojavko iz Belgrada, kjer pravi da se v belgradskih političnih in gospodarskih krogih živahno razpravlja o načinu nacionalizacije trboveljske premogokopne družbe. Rudnik je formalno nacionalizirala Slavenska banka v Zagrebu, večina akcij pa je ostala v rokah dunajske Ländersbanke. Parlamentarni krogi zahtevajo preiskavo v načinu nacionalizacije. Trdijo, da je minister za šume in rudnike dr. Nikić skle, nil pogodbo z dunajsko finančno skupino Kaufmann et Co. glede odstopa večine akcij.

Turčija ne priznava Mosula Angliji.

Zeneva, 17. dec. (Izv.) Društvo narodov je soglasno sklenilo, da pripada mosulsko ozemlje Iraku, ki stoji pod angleškim protektoratom. Turški delegati se niso udeležili seje, na kateri je objavljen ta sklep, pač pa je turški minister za zunanje zadeve Društvu narodov pisal da Turčija tega sklepa ne priznava. Ona smatra Mosul še vedno kot del Turčije.

MEGLA V PARIZU.

Pariz, 17. dec. (Izv.) Zaradi goste megle se je dogodilo danes v pariški okolici mnogo nesreč. Trije vlaki so trčili. Smrtne nesreče ni bilo nobene.

Zanimiv proces o Svetožaru Pribičeviću.

Dolgoletni urednik »Narodne Prosvete« in bivši predsednik UJU učitelj Milutin Stanković je 16. novembra l. l. objavil v »Narodni Prosveti« članek, poln napadov na takratnega ministra za prosveto Sv. Pribičevića, kateremu očita »da je v dobi najhujšega boja med Srbijo in Avstrijo klečepalil v Budimpešti pred grofom Tiszom, »da je zli duh naše narodne misli, da se zbirajo okoli njega tolpe lopovov in lizunov« itd. Ker je bil Pribičević takrat minister, je sodišče pozvalo Stankovića na odgovor in sedaj se vrši proces. Kot priča zaslišani bivši ban dr. Tomljenović je izpovedal, da mu je Pribičević l. 1918. svetloval, naj sprejme vabilo grofa Tisze na večerjo. (Tisza je takrat potoval skozi Gospić). Tomljenović se večerje ni udeležil. Znana zgodovinarica dr. Milada Pavlova pa je pričel povedala, kako je poslušala telefonski razgovor, v katerem je Pribičević svetloval odbornikom za sprejem grofa Tisze v Sarajevu, naj ga zelo lepo sprejmejo. Druga priča dr. Ribar izpove, da so Pribičevića odpeljali ob izbruhu vojne v Budim-

pešto, kjer je prišel kot politik tudi, z grofom Tiszom v stik. Priča se je na lasne oči prepiral med vojno, da se Pribičević po mestu svobodno kreče. Jako neugodno za Pribičevića je izpovedal Milan Popović, urednik »Odjek«, ki je izjavil, da je Svetozar Pribičević od leta 1916. pa do konca vojne s svojo rodbino bival v Pešti, kjer je užival popolno svobodo. Čeprav je bil poslanec, ni prihajal na seje, ker se je tako dogovoril z vlado, užival pa je poslanske imuniteto in vlek poslanske dnevnice. Po teh izjavah je bil proces preložen, da se zaslišita še dr. Peleš in dr. Lorković kot prič.

Volitve v Delavsko zbornico.

Delavska zbornica je interesna zastopnica delavstva in nameščenstva. Ta institucija je velikanske važnosti za delavstvo in nameščenstvo, zato krščansko socialni delavec in nameščenec ne moreta stati ob strani, temveč mora vsak sodelovati.

Od 5. t. m. se nahajamo že v volilni dobi. Razpisane so volitve in se bodo vršile že v času od 2.—7. februarja 1926. Ker so to prve volitve, je treba tem večje pozornosti in zanimanja, glavno pa je, da vsak naš delavec in nameščenec ve, da ima volilno pravico, ker to je temelj sodelovanja. Zato danes nekatere stvari ponavljamo.

Kdo voli? Glasom štatuta in razpisa imajo volilno pravico oni delavci in nameščenci brez razlike spola, ki so bili zavarovani dne 5. XII. 1925 in je njih zavarovana mezda večja od 5,26 Din. Kdor tedaj do 5. t. m. ni bil zavarovan oziroma prijavljen pri eni izmed naprav za obvezno, zakonito zavarovanje delavcev (ekspozitura okrožnega urada, bratovske skladišnice, trgovsko bolnišnico in podporno društvo) nima volilne pravice. Da ne bo pomislekov, povdarimo, da so služkinje in gospodinjki posli obvezani zaavarovanju, zato imajo vse volilno pravico pod gornjimi pogoji.

Dalje imajo volilno pravico tudi oni, ki so zavezani zavarovanju zoper bolezni in nezgode, pa niso zavarovani in tudi ne plačujejo doklad za Delavsko zbornico, tozadevna določba štatuta čl. 32 se glasi:

»Vsi delavci in nameščenci, ki spadajo po svojem zaposlenju pod zakon o zavarovanju delavcev, a samo zato niso člani SUZOR-a ali paralelnih institucij, ker jim garantirajo njih delodajalec za slučaj bolezni dajatvam odgovarjajočo plačo, imajo pravico voliti v delavsko zbornico.« Po tej določbi imajo volilno pravico tudi na pr. uradniki Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, mestni uslužbenci, bolniški strežniki i. t. d., sploh vsi, ki spadajo pod zakon o zavarovanju delavcev. Pod zakon o zavarovanju delavcev pa spadajo vse stroke in kategorije delavstva in nameščenstva razen osebja državnih prometnih naprav, in državno uradništvo. Dalje ni izvedeno zavarovanje še za poljske delavce, vse ostalo pa bodisi delavec ali nameščenec moški ali ženska je zavezan zavarovanju in ima volilno pravico za volitve v Delavsko zbornico pod gornjimi pogoji.

To mora preiti v kri in mozeg vsakega našega pristaja. Če se bomo dovolj zanimali in storili svojo dolžnost, je nam zajamčena častna zmaga pri volitvah v to prevažno institucijo!

dolžan ostanem, kakšno si izposodim, pa je več ne vrnem... Kupiti in plačati se itak ne izplača vsega, ko je komaj ena dva za porabo, vse drugo je le za blesk in mašilo. Veš, teh novih zbirk se kar nič rad ne držim. Veliko umetničenja, pa ne prime. Preveč zunanjosti, premalo ali nič duha. Prav gotovo mi verjemi: kar je preveč umetne šare, ti le prikriva notranjo praznoto. Prav všeč so mi pa nekatere druge zbirke, samo, vraga: niso domačih skladateljev.

»Kateri imaš v mislih?«

»I. n. pr. Grubarjeve Marijine. Kaj ni to tako priprosto, pa tako lepo, pa tako priščno!«

O-o-o, Medved, ti si pa popolnoma na napačni poti! Pesmi nemških skladateljev počej, kakor ne bi imeli svojih dovolj in preveč.

»Imaš prav, Srakar, toda...«

»Pa saj si se svoj čas zanimal za to in ono, čitaš vendar saj naš strokovni list. Pa si vendar čital, da je nedavno imenoval neki ugledni kritik nemško glasbo strup za nas...«

»In veliko črnila je steklo v oni vojski mesto krvi. In v Ljubljani pojo zopet po svoje in muzicirajo zopet po svoje, izvedine po tujih notah...«

»Pa vendar: strup je strup, nemško ni slovensko, slovensko pa ni nemško. In po ta strup hodijo nekateri na Dunaj ali še dalje na Nemško gori.«

»Bodi no pameten, Srakar! Pa če tudi bi priznal, da je strup, ne verujem, da bi ta strup škodil. Saj vendar veš, da se po mo-

Občni zbor Kmetijske družbe za Slovenijo.

Včeraj je bil v Mestnem domu v Ljubljani občni zbor Kmetijske družbe, ki je potekel zelo burno, kajti oni, ki si jo danes še prilastajo kot svojo in ne kot družbo slovenskega kmeta, so pokazali, da jim ni za pozitivno delo v prospeh kmetijstva in tudi ne za depolitizacijo družbe.

Namesto ob desetih, kakor je bilo napovedano, je predsednik Kmetijske družbe otvoril občni zbor šele ob tridesetih na enajst. Najprej je konstatiral, da je na obnem zboru zastopanih sto podružnic z 167 delegati. Nato je pozdravil zastopnika mariborskega velikega župana oblastnega referenta g. Zidanska in druge funkcionarje. Predlagal je, da se kralju in poljedelskemu ministru odpošlje udanostni pozdrav. Nato se je spominjal zaslužnih umrlih mož-delavcev pri Kmetijski družbi kakor Gustava Pirca, Rado Svigeljina, Verstovška, Martina Jelovška in druge. Nadalje je tudi omenil, da so po Pirčevi smrti pričele v družbi nerednosti. Red pa je nastopil šele pod njim. O tem seveda imajo člani svoje mnenje.

POROČILO TAJNIKA.

Sledilo je poročilo tajnika ing. g. Laha, ki je podalo dejansko sliko, kako se je v letu 1922.—1925. menjavalo vodstvo družbe po občnih zbiorih in po odredbah ministrstva. Ko je končno državni svet odločil, da se vlada nima vmešavati v notranje poslovanje družbe, je bil občni zbor 18. dec. 1924, kjer se je izvolil dosedanj odbor. Kako je ta občni zbor potekel, se še prav dobro spominjamo. Danes po enem letu si odbor ni izposloval javne zaupnice, kar odboru gotovo ni v čast.

Delovanje odbora, o katerem je tajnik nadalje poročal, kaže na neuspehe. Delo pri podružnicah se ni v teh dveh letih tako razvilo, kakor bi bilo želeli, ker se podeželski funkcionarji še niso mogli užitivati v poslovanje, kakor je bilo upeljano pred vojno. Pripominja, da manjka tudi nesebične požrtvovalnosti, s katero se je pred vojno delovalo na gospodarskem polju. Pravi, da je bilo sicer nekaj na novo ustanovljenih podružnic, na drugi strani pa da je več starih podružnic prenehalo delovati, ker niso udje pri njih dobili tistih ugodnosti, ki so jih pričakovali od glavnega odbora.

Nadalje omenja, da je imela družba v teh letih tri samostojne strokovne odseke, in sicer: konjerski I. za bivšo Kranjsko, konjerski II. za bivšo Stajersko in Prekmurje in vinarski in sadjarski odsek v Mariboru. Starije delujočih podružnic v letu 1923. je bilo 360 s 15.024 člani, v letu 1924. pa 363 podružnic s 25.827 člani. Potem preide na glasilo »Kmetovalec« in pravi, da se list ni samo razširil po Sloveniji, temveč tudi v druge pokrajine v državi, zlasti pa v Srbiji. Pripominja, da je list še vedno pasiven, kajti s 15 Din letne naročnine se ne morejo stroški kriti. Nadalje omenja, da so v letu 1923. družbeni strokovnjaki imeli pri podružnicah po deželi 23 strokovnih predavanj. Pri tej priliki omenja, da je bilo dne 4. oktobra 1924 sklicano kmetijsko posvetovanje, katerega se je udeležil tudi tedanji poljedelski minister g. dr. Kulovec, ki je tedaj nakazal 60.000 Din podpore za prireditve večdnevni kmet. tečajev po podružnicah. Nadalje, da je družba mnogo posredovala pri raznih oblastih, a vedno brez uspeha. Nato je g. tajnik pojasnil gospodarstvo v drevesnici na Poljanah, poročal o pašniškem posestvu, o pospeševanju kmet. panog, o vinarstvu in kletarstvu, sadjarstvu in konjereji, za katero skrbita konjerska odseka. Družba je tudi podpirala in sodelovala pri konjski razstavi v letu 1924. prirejeni ob priliki ljublj. velesejma. Zivnoreji je družba posvečala največjo skrb, za dobavo plemenskih bikov, mrjasev, ovnov in z razdelitvijo pod-

por za te plemenjake. Nadalje, da je družba podprla blagovni promet, kar je razvidno iz tega, v koliki množini je bilo razposlanega blaga, in sicer v letu 1923. 24.720 strankam 269 vagonov v vrednosti 12.726.402 Din in v letu 1924. 20.919 strankam 189 vagonov v vrednosti 6.630.873 Din.

Nato je g. tajnik podal račun bilance v letu 1923. in 1924. V letu 1924. izkazuje pri-manjkljaj 154.334-32 Din.

BURNA DEBATA.

Nato je pričela debata. Najprej se je oglasil k besedi v imenu krške podružnice Franc Vodopivec. Omenjal je nezadovoljstvo da odbor ni dovolj skrbel za člane, posebej da ni poskrbel za dobro galico in da se je ista enake kvalitete ceneje dobila pri trgovcih kakor pri družbi. Mirna pritožba, katero so se morali molče pridružiti tudi samostojni je izzvenela kot nezaupnica glavnemu odboru. Ta mučen položaj je hotel popraviti Černe s napadi na prof. g. Jarca. Njegovi izpadi so potegnili njega samega v blamažo, posebej ko je g. prof. Jarc njegove neosnovane očitke temeljito zavrnil. Prof. Jarc je javno povedal, da je ravnatelj Pirc bil tisti, ki je Kmetijsko družbo ovalil carinski oblasti, na kar je ta predpisala kazen nad 1 milijon dinarjev. Njegova dolžnost je bila, družbo obvarovati te kazni, ki bi jo uničila, je dejal prof. Jarc. Ko je bil 1. rekurz zavrnjen, je nadaljeval borbo, dokler ni pred državnim svetom bita Kmetijska družba te kazni oproščena. In danes se hudi jejo nad tem? Ne stvarnost in ljubezen do Kmetijske družbe, ampak zloba in besnost vodi ljudi, ki tega velikega dela g. prof. Jarca nočejo priznati. Enako jih je razkrinkal v drugem slučaju, izjavljajoč, da je družba imela tožbo z lastnim tajnikom ing. Lahom, ki so ga nasprotniki protipostavno vrgli iz službe. Tudi v tem je takoj jasno, kdo je povzročil sodnijske stroške. In gostobesedni g. Černe je potisnil klobuk na glavo. Iz občinstva pa so padli klici: »Obrekovalec!« in drugo. Prof. Jarc je Černeta pozval, naj ponovi vse še privatno, da se lahko pomenita kje drugod, na kar se je Černe začel umikati za »stvarnost«.

VOLITEV.

Po tej hudi debati se je vršila volitev. Oddanih je bilo 140 glasovnic. Na podlagi teh so dobili: Dr. Ivan Jantič, župnik Sv. Peter, Robert Košar, veleposestnik Sv. Bolfenk in Martin Steblovnik, župan v Sv. Martinu vsak po 97 glasov, Ludvik Ivanjšič v Sv. Jerneju 68, Ščavnici, Franc Plaskan, Orla vas in Andrej Debelak, Male Rodne vsak po 42 glasov, Za Kranjsko so dobili: Ivan Pipan, 138 glasov, Ivan Ureš, Martin Bajuk in Ivan Remškar vsak po 139 glasov, Franc Černe, Anton Umnik, Ivan Lovrač in Ivan Pavlin po 51 glasov. Za Stajersko je bil listek prazen oddan.

Pred volitvijo je poslanec Zebot kot delegat podal sledeči dve izjavi, ki sta malo razkurili samostojne, ker so se čutili krive:

»V imenu velikega števila delegatov iz Stajerske in Kranjske vlagam na tem mestu protest

1. da se hoče danes odobriti računski zaključek za l. 1923, ker so bili za to upravičeni v letu 1924 pravilno izvoljeni delegati, ki pa jih niso sklicali na občni zbor;

2. da so l. 1924 z nasilnim tolčenjem pravil vrgli iz družbe več tisoč članov, med njimi take, ki so bili že dolgo vrsto let pravi udje Kmetijske družbe in take, ki so bili potom odbornikov iste družbe priglasi.

Smatramo, da je bilo gori označeno postopanje nepravilno in izjavljamo, da bomo storili vse korake, da se prej ali slej nasilja, sili se izvršila, popravijo.

Protestiramo, da se je vršilo žrebanje izstopivših odbornikov za Kranjsko in Stajersko posebej, dasi to ni določeno po pravilih.

Razgovor med dvema organistoma.

(O cerkveni glasbi, nemškem strupu in še marsikaj.)

V Ljubljano je bil sklican občni zbor »Podpornega društva za organiste«. Idealni Srakar se je odpravil na kolodvor in kupil vozovnico III. razreda, ker pri nas še nimamo IV. klase. Vlak pridrdra. Srakar vstopi.

»O, pozdravljen, Srakar! ga pozdravi iz kota suhljati Medved, organist na Gorenjskem, ki je imel isto pot. »Kam pa ti? Greš tudi na občni zbor?«

»Glej ga, starega Medveda! Tudi, tud. Težko grem, pa predsednik mi je še posebej pisal naj pridem, ker bo šlo za važno stvar. So sicer velike žrtve: izgubim nekaj na stolnini, draga potnika, za kosilo imam pa kar nekaj v nahrbtniku, toda za stanovsko organizacijo je treba žrtv. To je dobra stvar, za to ne štej denarja, ne meri časa!«

Potovke imajo svoje pogovore, sejmarji svoje, kramarji svoje. Brez ovinkov lahko spoznaš potnike iz njih pogovorov. Tudi Srakar se je pritisnil po sili na zasledeno klop poleg Medveda in slišal sem dobesedno sledeči pogovor:

»Kaj si pa kaj pel, Medved, sedajle v maju pri šmarnicah?«

»Pri nas pojemo vse križem, kar mi pride pametnega pod prste. Imam doma vse zbirke domačih skladateljev. Nekaj jih kupim, pa

derno zdravim vse samo s strupi in protistrupi. Strup je danes sploh moderna potreba...«

»Ti si liš na smešno stran, prijatelj, pa le ostaniva resna!...«

»Resna, kaj pak! Mislim tako: te pesmi so vzrasle res iz nemških src, toda iz nemških in so usmerjene za katoliško bogoslužje. Ali misliš, da te tudi stari Palestrina zastruplja z laškim kininom, če ga poješ? Vidiš? Ta katoliški duh je oni »vzizum«, s katerim pesmi opravičeno prestopijo našo narodno mejo in pridejo k nam.«

»Saj imaš prav. Veš, (na uho) saj jih tudi jaz pojem, toda povedati tega ne smeš n. glas. Jaz prepisem pesmi brez imena, s tem je zadeva rešena. Pravijo pa le, da n. a-jo te pesmi pravega narodnega duha.«

»I, kaj pa je to, narodni duh? Hočeš reči: slovenske, narodne so morda one domače, melodijozne, ki gladko teko v tereh, sekstah? Pa one krepke skoro fantovske. Če misliš na ono Božično v C. Gl. 1924, ki je narejena popolnoma po neki nemški: »Jedes Wajberl hat sein Manderl«, potem te razumem, — a sem odločno proti, dragi Srakar.«

»Ampak Medved, ti si že popolnoma zastrupljen. Poglej, koliko imamo domačih skladateljev! Vsak teden bi dobili nove zbirke, če bi imeli le založnike.«

»Pa ti vseeno odkrito povem, da me vse te zbirke ne bi izpreobrile. Zakaj ne? Te pesmi so pisane vse preumetniško, morda jih zmore stolni zbor, morda jih mečkajo in mrcvarijo še kje drugje na kakem koru, a

za nas to še dolgo ne bo, pa tudi za ljudi ne. Ljudje hočejo cerkveno pesem, to so ti pa pravilno svetne pesmi kot cerkvene, treba le, da zamenjaš besede. In ljudje to čutijo. Mi smo jo s cerkvenim peljem že precej zavozili. — Ko je nastopilo Cecilijanstvo, smo prav po nepotrebnem vrgli Riharja v kot! Lepa pesem mora ljudi vžgati, jih prijeti. Če jo sliši dvakrat, trikrat, jo mora znati ljudstvo. ne le pevec. Teh novih, modernih še pevec ne zadenejo po mukopelnih vajah. Za vsakit je treba iznova vaj. Vidiš, take so naše nove, Grubarjeve, Fajstove, Dreschermajerjeve so pa čisto drugačne. To so pesmi za uho in za srce, za ljudstvo in za peveca!«

»Ali veš, kaj so pisali, ko so izšle Fajstove?« Kaj pa je tebe treba bilo!«

»Je vse res! Ko bi imel ti tako potrpežljive pevce, kot je potrpežljiv papir, ki vse sprejme in vse prenese potem bi drugače pel. — Mi poveš koga domačih, ki zna zložiti tako pesem, kot je v Fajstovih 5. štev., potem nisem več Medved in ti ne Srakar. Star grešnik sem, ampak kolikorkrat to zapojemo, sem var mehak krog sreca. Vidiš, to je bistvo prave cerkvene pesmi.«

»Vse res! Ampak mi moramo napredovati. Ali hočeš nazaj k Riharju?«

»Gotovo! Napredovati moramo. Toda napredek naj bo zdrav! Najvažnejše vprašanje je pri tem: kakšna bodi cerkvena pesem. Svoje sem čital o tem prav lep članek v Glasbeniku. Danes je še prav tako aktualen, a naša glasba je v popolnem nasprotju z njim.

Dnevne novice.

Za pravega škola konzistorialnega svetnika je bil imenovan g. Josip Volc, stolni kanonik v Ljubljani.

Kraljeva milost. Povodom rojstnega dne je kralj Aleksander podpisal večje število ukazov, s katerimi se izpreminjajo zaporne kazni v globo, a težkim zločincem se odpušča nošenje verig.

Shodi poslanca Zebota. Dne 20. dec. zboruje SLS v Bresternici pri Mariboru in v Selnici ob Dravi, na Stefanovo pa v St. Ilju. Na vseh shodih govori posl. Zebot. Dne 21. dec. bo zborovanje v Račah, kjer govori tudi posl. Falež.

† Franc Rop. V soboto, 12. decembra ob 4 popoldne je, kakor smo že poročali, umrl v celjski bolnišnici po komaj štiridnevni bolezni za pljučnico g. Franc Rop, kaplan v Petrovčah pri Zalcu. Rojen dne 29. sept. 1884 je dosegel šele 41. leto starosti. Na praznik Brezmadežne je imel še slovesno sv. opravilo v romarski cerkvi v Petrovčah. Pri tej priliki se je močno prehladil, tako da je začel bruhati kri; spravili so ga v Celje, kjer je radi hude vročine izgubil zavest. Ko se je zavedel, so ga prevideli s sv. zakramenti za umirajočega, a padel je zopet v nezavest in v tem stanju tudi umrl. Oče, ki živi še na domu v Lormanju pri Sv. Lenartu v Slov. gor., ga je dal z avtomobilom prepeljati k Sv. Lenartu, kjer je bil pogreb v torek 15. dec. ob 10 dopoldne; 14 duhovnikov sobratov in velika množica žalujočega ljudstva so ga spremljali na njegovi zadnji poti, saj je bil dobro znan v vsem lenarskem okraju. Starejšim je bil sošolec, drugi zopet so ga poznali od nove sv. maše, ki jo je pel pri Sv. Lenartu l. 1909., mlajšim je bil katehet pri Sv. Barbari in Sv. Ani v Slov. gor. V slovo mu je govoril njegov veliki dobitnik g. dekan in župnik Josip Janžekovič pri Sv. Lenartu v Slov. gor., ki je v blag spomin pokojnega rojaka pripravil tudi sedmino za duhovnike in bližnje sorodnike. Bodi mlademu pokojniku domača zemljica lahka!

Vsem, ki se bavijo z dekorativno umetnostjo. Francoska vlada izda s prihodnjim letom glavno poročilo o uspehu razstave. Za vsako inozemsko državo bo izdala poseben zvezek, tako tudi o jugoslovanski dekorativni umetnosti. Oddelek ministristva trgovine in industrije je poveril podpisane, da spiše izčrpno razpravo na podlagi danega programa. V ta namen potrebuje podpisani, posebno za razpravo o razvoju modernega pokreta, vpliva narodne umetnosti v Sloveniji, gotove biografske podatke vseh naših umetnikov, ki se udeležujejo v eni ali drugi stroki umetne obrti. Vsi prizadeti umetniki se naprošajo, da pošljejo tekom 7 dni podatke podpisancu. Z ozirom na kratek odmerjeni čas, je potrebno, da se v danem roku izvrši. V slučaju, da bodo izpadli tisti, o katerih podpisani ne bo imel na razpolago potrebnih podatkov, ne bo to krivda podpisane, temveč njih samih. — Ing. arh. Kregar Rado, sred. tehn. šola v Ljubljani.

Cerkveno slavlje v Nišu. V nedeljo, dne 20. decembra 1925 bo v Nišu posvečena nova in prva katoliška župna cerkev v Srbiji. Posvečenje bo opravil prevzvišeni g. nadškof O. Jancz Rafael Rodić iz Belgrada. Pride sem več duhovnikov iz Belgrada in Vel. Bečke reke. Pozivajo se tudi drugi duhovniki na naše slavlje. Imamo nov pevski krov, zbor, kateri se pripravlja dostojno proslaviti naš praznik. — Tudi niške katoliške gospe iz društva »Gospodjinsko društvo za olepšanje katol. cerkve« pripravljajo svoje darove za novo cerkev. Naročile so kipe Brezmadežne za 1500 Din in mnogo drugih stvari. Tudi ljubljanske gospe so nam zopet podarile polozlačeno monštranco, kadilnico, čolnč in velum, za kar jim najlepša hvala! Bog plačaj!

Odobrena učna knjiga. Minister prosvete je odobril, da se rabi Stihoslovje (metrika) dr. Nikola Omerse kot pomožna učna knjiga na srednjih šolah s slovenskim učnim jezikom. Knjiga se dobiva v založništvu: Goričar in Leskovšek v Celju.

Mošenjska podružnica Kmetijske družbe si je 13. t. m. izbrala nov odbor. Ozirala se je samo na gospodarstvenost.

Novi okrožni zdravnik v Kozjem. Za distriktnega zdravnika v Kozjem v okrajnem glavarstvu Šmarje pri Jelšah je imenoval minister za ljudsko zdravje zdravnika dr. Vinko Kraserja iz Maribora. Novi zdravnik že več mesecev ljudomilo deluje v Kozjem.

Smrtna kosa. Na Smolniku nad Rušami je umrl iskren rodoljub in zvest somišljenik SLS g. Luka Hleb, bivši veleposestnik na Hlebovem. Mož je v mladosti mnogo pisal v »Slovenca« in »Sl. Gospodarja«. Bil je krušni oče naših turistov. Pogreb se vrši v soboto 19. dec. dopoldne na Smolniku na tamošnje podružnično pokopališče.

Osebnosti imenovani so: žup. tajnik Filip Sestič za odsekovnega svetnika pri poverjeništvu za Medjurje v Čakovcu; komisar v Dravogradu Svetislav P. Katič za komisarja železniške in obmejne policije v Caribrodu; Ivan Kosi za ekonom. uradnika in vršilca dolžnosti drž. ekonom. v konjiškem okraju, mariborska oblast.

Iz zdravstvene službe. Za zdravniške pripravnike so imenovani: dr. Josip Wolbank in dr. Vinko Brenčič v splošni drž. bolnišnici v Ljubljani; dr. Valentin Varl, dr. Makso Pohar in dr. Edo Krušlin v splošni drž. bolnišnici v Mariboru.

Iz poštne službe. Premeščeni sta poštni in brzojavni uradnici Lucija Cuderman iz Ljubljane 1 v St. Vid nad Ljubljano; Frančiška Turk iz Maribora 1 v Celje.

Iz finančne službe. Za načelnike okrajne uprave finančne kontrole so imenovani: Ivan Repolusk v Osijeku - mesto, dosedaj v Soštanju, Ivan Škedelj v Ljubljani II, Fran Kukar v Trebnjem, Fran Dobaj v Gornji Radgoni, Ivan Torkar v Krškem — vsi v dosedanem službenem kraju; Matija Pavlovič v Soštanju, doslej v Osijeku, Fran Gaberščik v St. Ilju (v dosedanem službenem kraju). Prideljeni so: okrajni upravi finančne kontrole: v Mariboru I. Anton Puc, v Celju Dragotin Kos — oba v dosedanem službenem kraju; v Zagrebu - mesto Ivan Rapež, doslej v Lukovici; oddelku finančne kontrole v Ljubljani Ivan Florjančič v dosedanem službenem kraju.

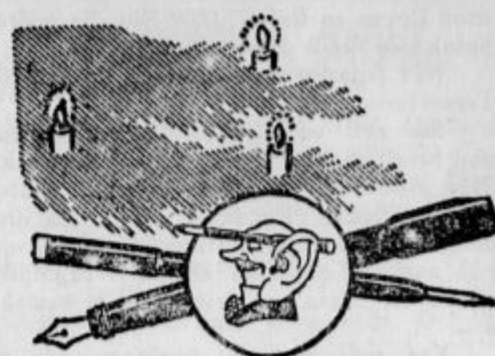
Iz Uradnega lista. »Uradni list« za ljubljansko in mariborsko oblast z dne 14. t. m. prinaša izkaz o večjem številu učiteljskih in profesorskih pomaknitev v višje skupine; dalje: Pravilnik o poslovanju dispanzerjev za matere, dojenčke in male otroke; Pravilnik o poslovanju ambulatorijev za zatiranje trahoma; Pravilnik za opravljanje državnih strok. izpitov o rudarskem resortu; Razpis o pobi-ranju poslovnine; Naloge za izpitne disertacije uradnikov I. kat. finančnega ministristva.

Za člana kasacijskega sodišča v Belgradu je imenovan Božidar P. Katanić.

Književno naznanilo. Ivo Sever: Prešeren, Misterij Slovenstva. Elegančno kartonirano 10 Din. - Založba »Naša Gruda«, Gosposvetska 6.

Čipke, čipkarski sukanec, papirce, kletke in vse druge čipkarske potrebšține kupite najceneje pri Osrednji čipkarski zadruzi v Ljubljani, Pod Tranco.

Literarno-umetniška kolonija v Zagrebu. Zagrebški listi poročajo zanimivo in simpatično vest, da je zagrebški mestni odbor sklenil, da se na mestnem področju najde primeren zemljišče za domove literatov in umetnikov. Posamezne stavbene parcele bo potem

Zahtevajte pri Vaših Božičnih nakupih izrecno proizvode Penkala
Penkala svinčniki od D.13⁵⁰ naprej
Naliv držala s 14 kar. zlatim peresom od Din.120⁻ naprej

mestna občina oddajala reflektantom bodisi po znižani ceni bodisi na račun umetnostnih del. Ta sklep je občinski odbor sprejel povodom prošnje nekega književnika, da naj bi mu občina ob njegovi književniški 25 letnici podarila kos zemlje, da bi si mogel na njej zgraditi hišico.

Zastoj v prometu na zagrebškem kolodvoru. Dne 15. t. m. je železniško ravnanje v Zagrebu izdalo odredbo, glasom katere se do 20. t. m. ustavlja vsako sprejemanje pošiljatev za postajo Zagreb glavni kolodvor in kolodvor Sava. Oba kolodvora sta namreč prenatrpana z blagom, ki ga zaradi raznih nedostatkov ni mogoče sproti odpravljati odnosno zacarinjati. Na vsak izmed obeh navedenih kolodvorov prihaja dnevno po 300 odnosno 400 vagonov blaga.

Agrarno vprašanje v Dalmaciji. Agrarni minister Pavle Radić je naročil komisiji, ki ima nalogo, da prouči agrarno vprašanje v Dalmaciji, da čim prej zbere podatke o številu kmetov, ki sploh nimajo svojega zemljišča in kmetov, ki majo le malo svojega zemljišča ter obdelujejo tujo zemljo v zakupu.

Finančna kontrola na Jadranu. Finančno ministristvo je sklenilo naročiti v Nemčiji še 15 motornih čolnov za ojačenje finančne kontrole na Jadranu. — Svoj čas se je poročalo, da je več takih čolnov v polno zadovoljnost finančne oblasti izdelala ladjedelnica v Kraljevici. Zakaj se novo naročilo oddaja v inozemstvo?

Potniški urad v Dubrovniku. Te dni so v Dubrovniku otvorili potniški urad (putnički ured), ki ima svoje prostore na Trgu kralja Petra. Ta ustanova je bila za prospek tujkega prometa v Dubrovniku nujno potrebna.

Vis brez brzojavne zveze. Viharno morje je že pred mesecem dni pokvarilo brzojavni kabel med Koprom in Visom. Kabel še vedno ni popravljen in je brzojavni promet nemogoč.

Za delavska stanovanja v Splitu. Splitska mestna občina se pogaja za posojilo v svrhu zgradbe 140 stanovanj za delavce in druge brezdomce.

Hajduk odhaja v Egipt. Splitsko sportno društvo »Hajduk« je te dni preko Trsta odpotovalo na turnejo v Egipt. Ob povratku se Hajduk ustavi na Malti, kjer bo tekmoval s tamkajšnjimi društvi.

Omišalj. Prihodnjo spomlad zgrade v lepem morskem zatišju v Omišlju kopališče z 20 velikimi kabinami. Stroški so proračunani na 65.000 Din. Razen tega začne v Omišlju graditi električno centralo za pogon vode, ki se napelje na Krk. V to svrhu že grade velik vodovodni rezervoar.

Za pogozdovanje krasa. Ministristvo za šume in rude je v zadnjem času odobrilo sledeče kredite za pogozdovanje kraških ozemelj v naši državi. Za Sušak in Raško 180.000 Din; za Kastav 42.000 Din; za Cirkvenico 200.000 Din; za Novi 87.000 Din; za Krk 184

Nato je predsednik omenil, da peta točka sporeda, namreč obravnava o izpremembah pravil odpadke. Naši delegati so proti tej nakani protestirali. Razvil se je zopet hud prepir in šele po naporern prizadevanju predsednika so se duhovi pomirili.

Samostojni so ob sklepu še enkrat postavili Ažmana na oder, da bi še v zadnjem hipu s svojimi predlogi pokril blamažo samostojnih. Sam je čutil, da ne bo šlo več in glas se mu tresel. Kajti ta občni zbor je jasno pokazal, da družba kljub »reduc« žalibog ne napreduje.

Seja ravnateljstva Osrednjega zavoda za zavarov. delavcev.

Zagreb, 17. decembra.

Seja je trajala 14., 15. in 16. t. m. Na dnevnem redu je bilo 19 točk. Najvažnejši točki: budžet za leto 1926, kakor tudi odobrenje računskega zaključka še za leto 1922-23 se ni sta mogla izvršiti vsled prepričlega časa, ker so bili že vsi člani pretrujeni radi mučnih in neplodnih debat nekaterih članov iz belgrajkega okrožja.

Iz vseh teh debat se da skoro ugotoviti, da se hoče zavod premestiti, še predno poteče osemletna zakonito določena doba. Vseh zavarovancev je okrog 435.000, od teh v okrožju Slovenije okrog 70.000, ki so gotovo zavarovani v bolj višjih kategorijah. Tudi poslovanje v Sloveniji je izmed vseh najboljšje. Zastanek prispevkov, katerih ima zavod okrog 130 milijonov, znaša v Sloveniji le okrog 18 milijonov, od katerih odpade vsaj 12 milijonov na še nedostavljene račune.

Posrednim programu, ki ga je sestavilo ravnateljstvo pred dobrim letom za dobo bodočih dveh let, je določenih 60 milijonov dinarjev za razne stavbe, seveda največ na Hrvaškem, ki bo poleg velike palače za urade in ambulatorij, ki so stala približno 20 milijonov, dobila še tudi zdravilišče Klenovk za 12 milijonov in Brestovec za 6 milijonov dinarjev. Torej skoraj dve tretjini odpadne na Zagreb, dasi je po prispevkih pasiven, na Belgrad pa odpade za dveletno dobo 15 milijonov dinarjev. Za Ljubljano ne ostane mnogo, dasi se najredneje plačuje. V belgrajskem okrožju je še ta težava, da se ta nova institucija ne more prav uveljaviti in je poslovanje slabo, ker so nerednosti in še druge hujše stvari na dnevnem redu.

Vladni prispevek k zavarovanju znaša le 300.000 Din, ozir. za letos 500.000 Din, kar je obljubljeno tudi zanaprej.

Član nadzorstva g. Ogrin je tudi predlagal protest proti temu, da je ministristvo odredilo, da se uslužbenci ozir. delavci v državni službi, morajo zavarovati brezplačno. Zelo velika hiba zakona je tudi, da je osnovano zavarovanje na glavnem kritju ter da se ta denar potem investira v neplodne zgradbe in zdravilišča, kjer vsled zboljšanja valute vedno izgubljajo na ceni. To se bo v kratkem času izkazalo kot velika napaka in bo v kratkem treba že itak visoke prispevke zvišati.

Slovenskih uradnikov je v centrali precej lepo število ter se jih precej zastopavlja ter bo v njihovo zaščito potreba nekaj storiti. Še bolj pa se zastopavlja slovenski jezik.

Čim dalje bolj se vidi, kako zelo velika napaka je bila, da se je ta eminentno važni zavod centraliziral. Zato je došel čas, da odločno zahtevamo decentralizacijo. Aparat pri nas dobro funkcionira in je pripomogel k temu, da se sami lahko dobro združujemo, dočim naj Belgrad, Zagreb, Sarajevo in Novi Sad skrbijo, da tudi tam uspevajo.

V NEDELJO — DNE 20. DECEMERA
celodnevna proćaja praktičnih
božičnih in novoletnih daril pri
C. J. Hamann, Ljubljana

Članek je, žal, pozabljen. Nekaj razloček mora biti med cerkvno in svetno glasbo, srce mora ta razloček čutili; danes pa ga pri nas ni in ga zato tudi ne čutiš. In če naj pride vpoštev v prvi vrsti narodni duh, potem treba upoštevati, da smo Slovenci melodičen element in da je pri nas prva zahteva za lepo cerkvno pesem plemenita melodika. Moderniki pa zmetujejo vsako melodiko in pravijo, da je bilo melodie na svetu že dovolj; zdej ej treba nekaj novega. In to novo naj bo harmonija. Pa ne umerjena, kakršne sva se učila midva, temveč skladateljeve se ti kar kosajo, kdo bo spravil več disonanc v pesem. Ne smeš zmerno začeti, ne končati, v sredi pa čm več in čim bolj zaviti, nategnjenih harmonij ki jih ne moreš peti, ne označiti. In da je še bolj moderno, pišejo tako, da niti igrati ne moreš.

»Imaš precej prav, toda moderno je le moderno. Človek mora za napredkom.«

»Saj ti še ritma več ne privoščijo. Vsak takt ima drugo mero. Popoln nered. Prav kot je danes v življenju: moderen je nered, tednost je pa iz mode. Poglej, saj si sam toliko prebrisani! Izhod vsemu je stvarstvo! Glej, ali se ne sučejo planeti vedno po istem redu in principu? Ali želiš, da začno tudi nebesna telesa svojeglavni dirindaj! Kaj ni ravno ta usmerjenost večnega ritma ona veličastnost, pred katero kloniš glavo? Jeli to tudi samo dolgočasje, kakor je modernim umerjeni ritem dolgočasen?«

»Ti si od zlodja, Medvedi! Trmoglav si,

pa starina si. Prav nič nimaš smisla za napredke, za modo, po kateri streini zdaj ves svet.«

»Ne, prav res, nič smisla nimam za njo! Tako že ne, kot se drevi svet za njo. Kar je prav je prav. Glej, letam brez klobuka okrog! Nosim široke hlače, bričem se po angleško. Kaj to ni moderno?«

»Nekaj je že toda...«

»Počakaj! Ali veš, pravzaprav, kaj se to pravi »moderno«? To pride od besede modo, t. j. sedaj. Vidiš, to je za sedaj, za hip, in že to kaže, da ni v tem nič stalnega, nič trajnega. To je navada za danes jutri ti pa izpodrine to navado druga. Stari Foerster nas je učil v harmoniji, da so sporedne kvinte in oktave prepovedane in je to podprl z dokazi iz akustike. Danes? — Danes skladatelji nalašč pišejo sporedne kvinte in se bhaajo, da se lepo glasi. Učila sva se, da je blagolasje podlaga harmonije. Danes? Danes ne smeš tega priznati in ne pisati, drugače si starokopiten, nemoderen. Dandanes so blagolasje dolgočasna, le izjemno tu in tam upravičena. Ti prevratni principi so preobrnil ves red in vsa pravila, zato je to moderno. Vidiš: moderno je, potrdim ker ne bo dolgo držalo, ker je le za sedaj.«

»Medvedi! Kmalu bi me spreobrnil. Pa je res tako.«

»Rušenje reda je moderno. Kdor se zoperstavi redu, kdor zanika vse predpise in vse ozire je moderen. Poglej, kaj je danes vse moderno! Če se moč naveliča žene, požel

druge. Ker tega naša vera ne dovoljuje, pretrga z vero svojih očetov in prestopi v tujo vero, ki mu dovoljuje novo zvezo, — to je moderno. Kdor pa ostane pri starem, k or veruje, da je zakonska vez zvezana nepretrgljivo do smrti, — ta ni moderen, je nazadnjaški in tarokopiten.«

»Je tako!«

»No, če bi bile pred 30 leti prišle ženske takole na ulico, kot hodijo danes, bi bili s prstom za njimi kazali, morda jih celo pogladi domov. Danes je to — moderno! Svoječas so se starši za svoje otroke brigali. Mati je žrtvovala vzgoji svojih otrok vse svoje moči, — danes je moderno, prepustiti otroke tujim ljudem. Moda veže matere na promenade, igrišča itd.«

»Zdaj pa vem: moderno je to, kar ruši dosedanj red in bije morali v lice.«

»Skoro da bo tako. Dobro si jo zadel. Bog razumi te moderniste. Na eni strani silijo v skrajni modernizem, da jih nihče ne razume, na drugi vpijejo pa po ljudskem petju. Meni se zdi, da nam v cerkvi ni treba preveč stika z dirjavimi modernisti. Zlata srednja pot je najboljša.«

»Gotovo, gotovo! tudi jaz sem za to, pa vendar...«

»No pa vendar? Kaj pa opera? Zakaj pa igrajo vse križem: nemške francoske, laške?«

»Ker slovenske lahko na prste sešteješ.«

»Ne zato, temveč učiti se hodimo k njim. Ali ni najboljšje, da greš po pitno vodo kar k čistemu studentu? Pa nič ne vprašaš, iz

čigavega sveta izvira. Iz čistega, zdravega studenca pijo vsi pametni sosede. Oni, ki se tako boje nemškega strupa in tako kriče o slovenski narodni glasbi, naj bi rajši zgrabili za vprašanje: kaj je pravzaprav bistvo slov. glasbe? Kaj je znak slovenske pesmi? Če ni drugega treba kot ime skladateljevo, potem prepisi nemško skladbo, napiši nad njo slovensko ime: Horjulski, Izanski, Senčurški, pa imaš. Kdo se vraga v cerkvi briga za to! Veš, dokler mi ne povedo: to je zato slovensko in zato nemško, toliko časa bom pel to, kar gre k sreči in kar poštenim kristjanom ugaia. Slednjič moramo prepustiti vendar nekaj sodbe, če že ne vso, tudi poštenemu ljudstvu, ki ima zelo sprejemljivo srce in zdrav okus. Ne?«

»Gotovo!«

»Glasba je stvar srca. Srce imajo pa vsi narodi. Zato je glasba, pisana z razumom za — šole, ona, ki jo narekuje pošteno srce, pa za — ljudstvo.«

»Šiška! zavpije sprevednik.«

»Kaj, Šiška?«

»Medved skoči z voza: »Kje boš pa kosil, Srakar?«

»Pri Tišlarju, kot po navadi.«

»Tišlarja sta pa dva, oba v Kolodvorski ulici.«

»Vedno na oni strani pri debeli gospej, ki tako dobro postreže.«

»Dobro! Pridem tudi tja.«

Vse po starem ritmu. — Popolna konsonanca! Cvenk.

tisoč Din in za Rab 320.000 Din. Na področju Sušaka se uredi drevesnica.

Nov jugoslovanski konzulat so otvorili v Temešvaru.

Sin ubil očeta. V Doljem Miholjcu je ubil kmeta Adama Periča njegov sin s sekuro. Stari Adam je rad pil in je vedno zahteval od sina denar. Ko se je zadnji sin branil dati mu denar za gostilno, je oče svojega sina naskočil z nožem, sin pa je zagrabil za sekuro in očeta na mestu z enim zamahom ubil.

Vse radioamaterje obveščamo, da prevzemamo popravilo njih lastnih sestav na uporabne sestave, dalje popravilo akumulacij torjev in slušal po nizkih in zmernih cenah. Ves potreben sestavni material za radioaparate izredno ugodno. J. Gorec, Palača Ljubljanske kreditne banke.

Redka ugodna prilika nudi se vsakomur pri nakupu čevljev, ker tovarna čevljev Peter Kozina Ko Tržič razprodaja več tisoč parov raznovrstnih zastankov pod lastno ceno, dokler ta zaloga traja. Vse blago je garantirano najboljši kvalitete, prodaja se pa samo v lastni podružnici Ljubljana, na Bregu 20.

Škavti, volčiči, »Sivi volk«, Odhajajo na goro Kolka In »Sivi volk« še godrnja, Vzemite »Buddha« čaja, kar se da!

Iz Ljubljane.

Svet služateljev ljubljanske univerze sklicuje danes ob 3 popoldne v vseuč. zbornici izredno skupščino. Dnevni red: vprašanje univerze.

Hišne posestnike ljubljanske in okoliške poziva Pokrajinska zveza društev hišnih posestnikov v Ljubljani, da se polnoštevilno udeležijo shoda v nedeljo 20. t. m. ob 11 popoldne v veliki dvorani Narodnega doma v Ljubljani. Shod sklicujejo vse gospodarske organizacije ljubljanske radi nujne in prepotrebne revizije zakona o taksah, ki zlasti hišne posestnike neverjetno hudo obremenjuje in onemogočuje radi previsokih pristojbin pravi promet z nepremičninami. Prenosne takse pri prodaji dedščine so neprimerne visoke, v nadaljnjem pa je zakon o taksah sedanjemu času popolnoma neprimeren, je nejasen, zato je neobhodna in nujna potreba, da se podvrže reviziji.

Umrli so v Ljubljani: S. Melanija Matilda Lilijska, usmiljenka, 25 let. — Marija Klenovšek, služkinja, hiralka, 54 let. — Ignacij Klemenčič, dninar, hiralec, 66 let. — Marko Goršek, obč. ubožec, hiralec, 64 let.

Gostilna pri »Fajmostru« toči izborna dalmatinsko vino z otoka Visa po 11 Din liter.

Proračun mestne občine Maribor.

Maribor, 16. decembra.

Občinski svet mariborski bo v januarju 1926 razpravljal o proračunu. V mestnem proračunu se zrcali mestno gospodarstvo, meščan in občan je z njim prizadet po davčinih, dokladah, in je jasno, da so potrebne o njem debate tudi potom časopisja.

Primerjanje nekaterih končnih števil nam nudi sledečo sliko: Računski sklep za l. 1923 izkazuje izdatkov Din 9.792.642,08, za l. 1924 pa Din 10.476.159,86. Proračun za l. 1925 je izkazal potrebščin Din 18.232.543, proračun za l. 1926 pa izkazuje potrebščin Din 18.644.695. Pokritje je znašalo v l. 1923 Din 11.507.525,49, za l. 1924 pa Din 10.017.065,70. Proračun za l. 1925 je izkazal kritja Din 10.748.818,50, proračun za l. 1926 pa predvideva kritja Din 13.482.389,50.

V letu 1925 je torej primanjkljaj v proračunu znašal Din 7.483.724,50, dočim pred-

videva v proračunu za l. 1926 5.162.305,50 Din. Seveda veljajo gornje številke za redni, izredni, kreditni in prehalni promet.

Redni promet sam izkazuje v proračunu za l. 1926 Din 9.713.695, dočim je bil za l. 1925 proračunan le na Din 7.764.592.

Pokritja pa izkazuje proračun rednega prometa za l. 1926 Din 8.378.289,50, za l. 1925 pa je izkazal Din 7.978.318. V letu 1925 je proračun izkazal majhen prebitok, za l. 1926 pa se predvideva primanjkljaj Din 1.335.405.

Izredni promet izkazuje za l. 1926 Din 8.758.000 potrebščin, dočim znaša pokritje le Din 4.931.100, torej primanjkljaj Din 3.826.900.

Kreditni in prehalni promet ne vplivata bistveno na občinsko gospodarstvo, zato se s temi postavkami ne pečemo obširno ter nam je govoriti o rednem prometu. V proračunu za l. 1926 se, kakor že omenjeno, predvideva primanjkljaj Din 1.335.405, to pa iz razloga, ker so se posamezne postavke pri potrebščinah napram l. 1925 zvišale, znižale pa pri pokritju. Tako izkazujejo potrebščine v l. 1925: splošna mestna uprava Din 2.436.609; v l. 1926: splošna mestna uprava Din 2.897.786; v l. 1925: uprava mestne imovine Din 394.491; v l. 1926: uprava mestne imovine Din 637.419; v l. 1925: socialno skrbstvo Din 305.565; v l. 1926: socialno skrbstvo Din 1.231.918; v l. 1925: vojaštvo Din 43.111; v l. 1926: vojaštvo Din 71.738.

Pokritje pa izkazuje l. 1925 z mestnimi podjetji in davčini Din 6.504.768, v l. 1926 pa Din 6.035.134; šolstvo pa v l. 1925 Din 35 tisoč 683, v l. 1926 Din 20.801.

Proračun torej predvideva za l. 1926 znižanje davkov in dajatev napram l. 1925 za Din 470.000, pa zvišanje potrebščin, zlasti pri socialnem skrbstvu in to za Din 926.353 napram l. 1925.

Posamezni naslovi rednega prometa nam nudijo sledečo sliko v l. 1926:

I. Splošna mestna uprava. Potrebščine Din 2.897.786, pokritje pa Din 218.500, torej primanjkljaja Din 2.679.286. Med potrebščinami je — kakor vobče znano — najvišja postavka za mestne uslužbence in sicer:

za redne uslužbence	Din 3.214.286
za delavce	Din 1.738.159
za pokojnine, vdovnine	Din 1.414.682

tedit skupno Din 1.414.682, torej več kot tretjina vseh potrebščin! Napram državnim uslužbencem imajo naši mestni materijalni boljši, vendar ne sijajnega položaja. Predvsem pride v poštev pri uradnikih I. kategorije 350 Din mesečne fakultetne doklade in funkcijske doklade. To pa pravijo, da odtehtajo pri državnih uradnikih — komisije. Očividno boljše stališče kot v državni službi imajo nižji uslužbeni, zlasti vsled posebnih dokladov po novi službeni pragmatiki. Uradniki II. in III. kategorije pa se čutijo zapostavljene in silijo, da se tudi pri njih uredijo prejemki sorazmerno z drugimi uslužbenci.

II. Uprava mestne imovine. Potrebščine Din 637.419 Din, kritje Din 289.157, torej predvideva proračun za l. 1926 348.262 Din primanjkljaja. Mariborska občina upravlja 33 poslopij. Najemnine za stanovanja, trgovske prostore in dr. so določene za l. 1926 na 264.369 dinarjev.

III. Mestna podjetja in mestne davščine. Potrebščine Din 330.047, pokritje Din 6.035.134, torej prebitok Din 5.705.085. V primeru z l. 1925 se bo prebitok v l. 1926 zmanjšal za Din 514.934. Posamezne davščine in pristojbine pa so predvidene: tržnina na Din 320.000, sejmske pristojbine na Din 65.000, 40 odstotna doklada na hišno-najemniški davek na Din 330 tisoč 793,72, 100 odstotna doklada na pridobnino, plačarino, krošnjarino in rentnino na Din 296.727,93, 65 odstotna ozir. 100 odstotna doklada na zemljiški davek na Din 3.922,71, 300 odstotna doklada na drž. trošarino na vino ter 5 Din na l. sadjeva na Din 1.600.650, občinske doklade na pivo po 50 Din od hl na 550.000, na žganje na Din 100.000, obč. do-

klada k pristojbini pri prenosu imovine iz pogodbe med živimi na Din 70.000, 5 odstotna kanalska pristojbina na Din 318.373, 20 odstotna gostiščina na Din 1.408.166, davščina od prenočišča na Din 160.000, na vozila na Din 102.000 in davek od gostov gostiln in kavnarn na Din 400.000, prirastkarina na Din 100.000, obč. doklada na razkošje na Din 40.000 in davek na pse na Din 50.000. (Dalje.)

Vprašanje obmejnega kolodvora v Mariboru.

Z mednarodno pogodbo je bilo določeno, da se otvori v Mariboru skupen obmejni kolodvor.

Maribor je po svoji legi in po svojem razvoju edini kraj, ki bi mogel priti v Jugoslaviji res v poštev. Kljub temu pa to vprašanje ne pride preko mrtve točke, ker se ministristvo notranjih del boji, da bi prišlo preveč tujih uradnikov na naše ozemlje.

To naziranje more imeti svoj izvor edino le na popolnem nepoznanju lokalnih razmer v Jugoslaviji. Osebito v Sloveniji živi na stotine in stotine delavcev iz Avstrije, in vendar se zato ne kali javni mir in red. Ti delavci tudi izpodjedajo kruh našim lastnim državljanom in vendar jih pustijo nemoteno pri nas.

Na obmejnem kolodvoru bi pa bili zaposleni tudi uradniki, katerih ne bi plačevala naša država in ne naši državljanji, ampak tuj država, in bi pri nas pustili svoj denar. Tudi imamo vzorno politično upravo in vzorno policijo, tako da bi bila kontrola popolnoma lahka. Zato bi bilo pač tem boljše za nas, čim več takih tujih uradnikov pride k nam, nikakor pa in pod nobenim pogojem bi se iz tega razloga ne smele delati ovire za otvoritev obmejnega kolodvora v Mariboru. Obmejni kolodvor v Mariboru je prevažnega pomena ne samo za mesto Maribor, ampak tudi za okolico in za vso državo.

V najnovejšem času so začele obmejne občine akcije, da naj bi bil obmejni kolodvor v St. Ilju. S to akcijo se stvari samo škoduje, nikakor pa ne koristi. Toliko uvidevnosti pričakujemo tudi od naših obmejnih občin, da sprevidijo, da obmejni kolodvor vendar ne more biti v vasi, ampak samo v večjem kraju. Najboljši dokaz nam nudi Avstrija, katera se od svoje strani poteguje, da bi bil obmejni kolodvor na avstrijskem ozemlju. Ne predlaga morda Špilja ali Ernoža, če sta prav oba kraja večja nego St. Ilj, ampak predlaga Lipnico, dobro vedoč, da more obmejni kolodvor biti samo v kakem večjem kraju.

Ako se to vprašanje hitro ne reši in ako bodo lastne občine vprašanje z nova načelnale, se nam bo zgodilo, da obmejnega kolodvora ne bo dobil ne Maribor, ne St. Ilj, ampak Lipnica.

Iz Maribora.

Maribora se ogibajo. Zadnjega pol leta opazamo v Mariboru glede tujkega prometa velikansko spremembo. Dočim so lansko zimo in v prvi polovici letčnjega leta bili vlaki iz Avstrije polni potnikov, posebno trgovcev in industrijalcev in ravno tako tudi vlaki nazaj v Avstrijo, je frekvenca v vseh vlakih strašno padla. Maribora se danes vse izogiba. Prazni so brzi in osebni vlaki, prazni hoteli in gostilne. Trgovina silno trpi radi tega. Kje je glavni vzrok, da se zunanji svet izogiba Mariboru? Kot glavnega krivca moramo beležiti nevdružne razmere pri obmejni policiji na glavnem kolodvoru. S potniki iz Avstrije in v Avstrijo se postopa tako strogo, da ni nobeno čudo, ako se tuje bojuje Maribora. Časopisje v Mariboru je o teh razmerah že pisalo cele kolone. Delovanje gg. Korača in Montanija se je ostro kritiziralo. Celo veliki župan g. dr. Pirkmajer je bil radi dogodkov na glavnem kolodvoru primoran izdati okrožnico, da mora

obmejna policija z potujočim občinstvom postopati obzirno in uljudno. G. Korač in Montanij sta bila na to kmalu izmenjana. Za razmere na kolodvoru v Mariboru so se začeli zanimati celo v Beogradu. Kakor smo poučeni, so tri parlamentarne skupine pred dnevi vložile ponovno interpelacijo v tej zadevi. Ministristvo je poslalo nedavno sicer nekega uradnika, da preiskuje celo afero na licu mesta. A kako se je vršila ta preiskava, svedoči najbolj dejstvo, da preiskovalni uradnik ni zaslišal ne ene prizadetih oseb, ki so bile ali same batinane, ali pa so bile priče. Zaslišane se niso ne uradnica tovarne »Mirim« in gospodinja Petek, ne vojenec Rojko, ne natakar g. Cvetko, ne batinani trgovci, ne železnikarji, ki so bili priči dogodka. Se več! Novi slučaj prihajajo na dan! Sekature, šikane, latine so na dnevnem redu. Poleg tega pa še radi policijsko-carinskih »procedur« velikanske zamude vlakov. To so res škandalozne razmere! Čujemo, da trgovski in industrijski krogi pripravljajo akcijo proti tem razmeram. O zadevi bomo še jasneje govorili.

Jabolk, orehov, suhega sadja, peciva, sladkorčkov se prosi cenjene mladino ljube za Božičnico Podpornega društva za revne učence, ki bo to nedežjo popoldne Darove zaprosimo do petka 18. t. m. v meščansko šolo, Cankarjeva ulica. Za Božičnico so že darovali: usnje Hoffmann Blecha za 10 parov, tvrdka Freund za 30 parov, Slovenska posojilnica 1000 Din, dr. Be. Ipavice 50 Din, g. Pogačnik, Ruše 100 Din, Podmladek Rdečega križa kot izkupiček Mladinskega koncerta 4900 Din, mariborska mestna občina 40.000 Din. Odbor se toplo zahvali vsem in prosi nadaljnje pomoči, ker je okoli 700 otrok potrebnih obleke, obvala in perila. To slane velike vsote. Za nabiranje članarine pošlje letos društvo svojega zastopnika z izkaznicami — ki so čar Mariborske in Cirilove tiskarne v gotovi nadi in s prošnjo, da nikdo ne odreče letnega prispevka našemu karitativnemu namenu.

Prosvetni večer Prosvetne zveze se vrši danes 18. t. m. ob 8. uri zvečer v dvorani Zadržno-gospodarske banke. Predava g. prof. Frane Fink o Slovanstvu in njegovih delih. Vabimo Mariborčane, da se večera številno udeležijo!

Kras mestne stolnice. Trije starinski lestenci se prenavljajo, oziroma so že gotovi in bodo goreli v polni svetlobi o Božiču v stolnici. Dela izvršuje pasar g. Tratnik. Veliki lestenci, ki izhajajo iz l. 1688 in katerega je podaril stolnici takratni mariborski ceh, je že postavljen. Vsi trije bodo pripravljeni za električno razsvetljavo in bodo goreli prvič tako razsvetljeni na božično noč.

Da ne bo zamere... izpopolnjujemo naše poročilo o sobotnem shodu radikalov v tem smislu, da je na shodu meročajno debatiral o slovenski radikalni ideji in rešitvi Slovencev v radikalni stranki tudi g. magistratni ravnatelj g. Köhler.

Reaktiviranje je in preveden s kraljevskim ukazom strojevodja državnih železnic v Mariboru g. Ivan Kolbauer. Mož, ki je znan kot pošteni in ni bil po godu orjunašem, je bil radi grdi denunciacij za časa Žerjavovega režima vržen na cesto, dasiravno ni ničesar zakrivil.

Na Teznu pri Mariboru so začeli pripravljati vse potrebno za zgradbo kolodvora za osebni in tovarni promet. Občine in interesi prispevajo 200.000 Din, a ostalo železniška uprava.

Prva božičnica v Mariboru. Vzorno delujoča požarna bramba v Mariboru in njen rešilni oddelek je slavil v sredo, dne 16. zvečer prav lepo božično slavo za svoje člane. Udeležba je bila lepa. Prišli so tudi zastopniki policije in mestnega magistrata. V godbenih točkah so sedelovali kapelelki mariborskih godb: Füllenkrus, Germ in Skačej in Siego.

Veliki imeniki se začno popravljati na mestnem magistratu s 1. januarjem. Zglasijo naj se oni, ki so dosegli polnoletnost in ki so letos odslužili vojaški rok v svrhu vpisa v volilni imenik.

Iz Ptuj.

Umrli je g. Hotko, ki je bil šofer v Parizu ter je videl mnogo sveta. Pokojni je bil brat tukajšnjega trafikanta Hotka. Pokopali so ga dne 16. decembra.

Požar. Ponoči ob 15. na 16. decembra je začela goreti streha mestnega pokopališča. Pod streho so rezervoarji za vodo. Stanovaleci in sosedje so udušili požar, tako da se je zadržala večja nesreča. Tudi požarna bramba je prihitela na mesto, kjer je bil požar, in udušila ogenj.

»Dr. Lokar«. Pred nedavnim časom se je pojavil v Ptuj mož, ki se je izdal za odvetniškega koncipienta dr. Lokarja. Bil je elegantno obločen, prodajal Slovenski biografski leksikon ter kasiral po 500 Din subskripcije. Kakor go so že listi poročali, je bil mož neki trgovski potnik, ki ni imel nobene pravice prodajati leksikon za Zadržno gospodarsko banko, ki je knjigo založila, ampak je bil prefrigan pustolovec, ki ga je zasledila roka pravice. Tudi drugod so ljudje nasledili pustolovcu.

Pomagalo je. Naš list je poročal, da so poštni prostori tako očrneli kakor stare haloške kuhinje. Ne vemo sicer, ali je to pomagalo ali kaj drugega, sedaj so poštni prostore pobelili, da se svetijo kakor beli gosposki v Halozah.

Narodno gledališče v Ljubljani.

Drama.

Začetek ob 8 zvečer.

Petek, 18. decembra: Zaprt.

Opera.

Začetek ob pol 8 zvečer.

Petek, 18. decembra: V unioński dvorani: KONCERT V PROSLAVO ROJSTNEGA DNE N. J. V. KRALJA ALEKSANDRA. — V. Novak simfonični pesnitev za soli, zbor in veliki orkester. Izvajajo: gg. Lovštevica, Banovec, Betetto, slo članov zbora Glasbene Matice, operni orkester, pomnožen s člani orkestralnega društva Glasbene Matice, in muzika Dravske divizijske oblasti Dirigent N. Stritof.

Sobota, 19. decembra: ORFEJ V PODZEMLJU. Red A.

DRUGA MLADOST.

Veseloigra v treh dejanjih s predigro. Češko jo je napisal Scheinpflug, na slovenski jezik jo je preložil prof. dr. Fr. Bradac.

S to igro je naš gledališki spored zopet obogatel za eno število. Se več! Če bi hoteli igro označiti po kakršnikoli vrednosti, bodisi tehnični ali vsebinski, je to točna višina tistih presajenik, ki smo jih dolgo uvažali iz Nemčije po paten om gospoda Kadelburga in kompanije; danes jih je trgovska zveza z gospodi na Češko potisnila v stran — samo imena so druga, vrednost je ista in za gledališko kot ustanovo pomenijo: 000. Pa nič nezdvočno pri vsem tem, ker smo vsi, gospoda obgodkih v gledališču prav nič več izgubili ne moremo biti in da je tako prav, zlasti ker po zadnjih dogodkih v gledališču prav nič več izgubiti ne moremo. Tako se bomo nasmejali ob tej enodnevni stalni naročniki vseh šestih skupin in še marsikateri drug Ljubljčan v nedeljo zvečer in še in še. In to samo zato, ker je zelo slaba stvar.

teri drug Ljubljčan v nedeljo zvečer in še in še. In to samo zato, ker je zelo slaba stvar.

V svoji posebnosti nra ta igra najprej k i-vično označbo: veseloigra, ker je prav izavita burka. Pisa elj na smečen način riše zapletljive dve umešno pomlajenih zakorcev. Trem prijateljem se je namreč stozilo po mladosti. Pristopi četiri, medicinski profesor, njihov šolski tovariš. Pove jim, da jih lahko pomladi. Dva tvegata operacijo. Od petdesetih let se pomladita na pešdvojaset. Prvi boče napraviti s svojo mladost o veselje v družini, pa ga nihče neče poznati in priletna njegova žena se ga še stramuje; drugi, tudi oženjen a življenja želen, pobeogne z prevečeno bolniško srežni o, kar ga zavede v kopo neujubih okolnosti. Tretji, ki se ni pustil pomladiti, uravnava zapletilje in kot notar uraduje med osebami v burki Ti zapletilji, ki jim radi neresne vsebine prav smešno pristojno resen okvir, da je namreč mladost samo ena lepa, sloveško mogoča in upravičena, so spočetka zelo diletantsko nastavljeni, pozneje pa zaldejo v tako zmedo, da jih ni drugakše mogoče razvijati in rešiti kot zelo humetniško. Zamenjave lov pri enih in drugih vratih, skirvanje v omaro, poljeja itd. — to so sredstva avtorjeva. Gospod N-stroy je bil večji mojster in ker poznamo to tehniko še pri Plautu in Shakespearuju v Komediji zmešnjav, nam je ta način kaj malo užiten. Sicer pa je ta snov, vsa topla samo še v poučnih kotičkih zanimivega časopisja, tam kjer je prostor za obzorje in izobrazbo. Za umetnike kot je Scheinpflug je mogoče samo v situacijski komiki. Pa tudi prvi umetnik bi iz tega težko kaj dobrega napravil. To, kar je Druga mladost, je rokodelstvo brez vsake umetniške ambicije narejena po žanirskarsko. Ob tji priilki bi vendar pripomnil, da imamo sami komedijo, ki je bila napisana naravnost iz sobodnosti in se je zato tudi koj postarala: Detelov Učenjak. Pa Detelovo delo je v zvezi z umetnostjo in ne — razloga umetnega pomlajenja, zato je za naše gledališče tudi neporabno.

Igravci so se morali hitro kretati in preobla-

ti, ker je to burka. Vsi so bili dobri. G. Rogoz je obenem igral pomlajenega očeta in njegovega sina zelo spetno. Ga, Medvedova pa je skušala ustvariti res znatuj pametne žene in je bila s svojo izrazito igro pravzaprav največji zanimivost in edini pravi užitek večera. Igro je vpisoval g. Rogoz. Fr. K.

Narodno gledališče v Mariboru.

Petek, 18. decembra: Zaprt.

Sobota, 19. decembra ob 20. uri: ZAKLETI GRAD.

Ab. D. Kuponi

Nedelja, 20. decembra ob 20. uri: VESELA VDOVA. Kuponi (Nastop g. Urvalaka.)

Glaska.

Pri današnjem slavnostnem koncertu sodelujejo poleg opernih solistov gospe Pavle Lovštevica ter gg. Banovec in Betetto tudi še operni zbor, ki poje za odrom razne vzdičke, kakor jih zahteva skladatelj v svoji partituri. Zborevski part pa izvaja pevski zbor Glasbene Matice. Z orkestrom vred nastopi na koncertu okrog 200 sodelujočih.

Prosvetne prireditve.

Viš. V petek dne 18. t. m. ob pol 20. uri zvečer se vrši v Društvenem domu Kr-kov-Somakov večer. Predavata gg. Gojcek in Štrukej. Sodel je ta godba in pevski odsek Vabljena so vsa vabila. V kartelu združena društva ter Božodolsko olepševalno društvo.

Beleške.

Slovenska univerza in kranjsko-štajerski radičevci. »Nar. Dnevnik« prinaša dopis iz krogov »Zveze slov. kmetijskega ljudstva«, razlagajoč njeno stališče v vprašanju slovenske univerze. To se pravi: gg. Pucelj, Prepeluh in tovariši bi radi opravičili to, kar je neopravičljivo, namreč da so se odrekli kupni solidarni akciji vseh slovenskih političnih, narodnih, kulturnih in gospodarskih reprezentanc v prilog naše univerze in da na dotičnem javnem manifestu ni udeležena in podpisana »Zveza slov. kmetijskega ljudstva«. Z razlogi, ki so jih privlekli za lase, se ne bodo oprali in človek se mora samo čuditi smelosti teh gospodov, da si sploh upajo s takimi izgovori pred razsodno slovensko javnost. Akcijo za univerzo predstavljajo kot strankarsko-politično demagoštvu, pred vsem od strani SLS in poudarjajo, da za njih vprašanje univerze ni ne politično ne nacionalno, ampak izključno samo znanstveno; politična stranka ne sme imeti s to stvarjo nič opravka. Zares stališče, da mu ga ni para! In zraven tudi demagoštvo, da mu ga ni para. Gospodje pišejo namreč: »Mi smo predstavniki le enega dela kmetijsko-delavskega ljudstva v Sloveniji in bomo v političnih vprašanjih hodili pot, ki jo narekujejo interesi tega ljudstva, ki nam je naklonilo zaupanje.« — Kaj se to pravi? Hodite politično katerokoli pot hočete, to je vaša stvar. Toda ljubljanska univerza ni nobena politična zadeva; obstoj ljubljanske univerze narekujejo vitalni interesi slovenskega ljudstva, tudi listega dela slovenskega ljudstva, ki vam je, kakor pravite, naklonilo zaupanje. Ali hočete morda ekzistenco ljubljanske univerze predstavljati kot nekaj, kar nasprotuje interesom slovenskega ljudstva? Ali mar hočete harangirati kmetijsko-delavsko ljudstvo proti univerzi kot proti instituciji, ki leži izven interesne sfere tega ljudstva? Nikar tako, gospodje! Če ste se že separirali, če se že niste hoteli pridružiti obrambni fronti, ki se je sklenila okoli naše univerze, tedaj vsaj ne streljajte zdaj tej fronti še v hrbet. Ali ste res že izgubili poslednji čut za to, kaj je vaša slovenska narodna dolžnost, ali vas je zares že vse s kožo in lasmi pogoltnila hrvaška torba?

Iz Primorske.

Promociji. Na vseučilišču v Sieni sta promovirala za doktorja prava Slovenca Josip Dekleva iz Matervje in Edvard Della Savia iz Sv. Antona pri Kopru.

Nemci v Sloveniji za primorske Slovence. Odbor političnega in gospodarskega društva Nemcev v Sloveniji je na svoji seji dne 3. decembra sprejel resolucijo, v kateri se zavzema za narodne pravice tako tirolskih Nemcev kakor tudi primorskih Slovencev in Slovanov in izraža svoje obžalovanje nad zadnjim fašistovskim napadom na tiskarno »Edinost«. To resolucijo je navedeni odbor poslal Pol. društvu »Edinost« v Trstu.

Novice iz Amerike.

Slovenci v ameriškem političnem življenju. V Forest City, Pa., je bilo ob zadnjih volitvah dne 3. novembra t. l. izvoljenih v razne mestne urade pet Slovencev, in sicer: John Dečman za mirovnega sodnika; Matija Kamin in William Fredenšek za councilmana; Frank Telban za registratorja in John Černe ml. za pregledovalca (avditorja) mestnih knjig. Poleg Slovencev je bilo izvolj tudi več drugih Slovanov: John J. Franko za župana in Mihael Kutania za člana šolskega odbora — oba sta Slovaka. Vsi navedeni so bili izvoljeni na republikansko kandidatno listo, izvenšiši Srednška, ki je demokrat. — Od prej je v mestnem odboru (councilman) Slovenec Ignacij Pantzar, tako da imajo Slovenci sedaj tri mestne odbornike.

Smrtna kosa. V Clevelandu je umrla 67-letna Ana Prišel, roj. Plavanc, ki je zapustila 4 otroke. — V Collinwoodu je umrla 72-letna Marija Intihar, roj. Hočvar, doma iz Trga pri Ložu; zapustila je moža in 6 otrok. — V Jolietu, Ill., je umrla še mlada žena rojaka Matija Ramuta, po rodu Irka; zapustila je poleg male hčerke novorojenčka.

Slovenska katoliška manifestacija v Ameriki. V nedeljo dne 29. novembra t. l. se je vršil v Springfieldu, Ill., slovenski katoliški shod, ki se je razvil v pravo manifestacijo katoliške in slovenske misli. Še več — shoda so se v bratski ljubezni udeležili tudi Slovaki, a oboji skupaj so manifestirali za svoje rojake onstran morja, tako da je bil to katoliško-slovenski shod. Shod je na ameriško javnost napravil velik vtis. Mesto Springfield je poslalo na shod svoje uradno zastopstvo. Posebno sijajen je bil sprevod na grob predst. Lincoln; v sprevodu je bilo 70 avtomobilov, ki jih je v ta namen dala na razpolago mestna trgovska zbornica. Zborovanje v cerkveni dvorani »Slovenia« je poteklo ob najlepšem razpoloženju. Sprejeli so resolucije, v katerih izražajo svojo voljo, da delujejo z vsemi močmi za svoj napredek v pravem duhu, obenem pa kolikor mogoče sodelujejo z brati in stari domovini in pomagajo posebno še neodrešenim bratom.

Poravnajte naročnino!

Razpis nagrad „Slovenca“.

Nagrade naročnikom.

Počenši z novim letom hoče lastništvo našega lista nagradjevati tudi točno plačujoče naročnike.

V to svrhu bo listova uprava koncem vsakega četrletja potom žrebanja izplačala četrto nagrad

po en tisoč dinarjev v gotovini.

Pravico do žrebanja ima vsak naročnik, ki ima zadnji dan vsakega četrletja plačano vso naročnino za dotični kvartal. Prvo žrebanje se vrši v prvi polovici meseca aprila v prisotnosti notarja. Določeni dan aprila oziroma julija, oktobra in januarja dobi vsak naročnik, ki je zadostil zgoraj navedenim pogojem, na ovojni pasici označeno številko, ki bo odločilna zanj pri žrebanju za eno izmed štirih denarnih nagrad. Ljubljanski naročniki, ki se jim list dostavlja po raznašalcih, dobe številke v naznanjenih dneh zgoraj navedenih mesecev v časopisni upravi.

Nagrade nabiralcem.

Agitacija za razširjenje katoliškega tiska zahteva v sedanjih razmerah poleg dobre volje česče tudi mnogo truda in žrtev.

Da uprava lista vsaj nekoliko poplača trud, ki ga imajo mnogobrojni prijatelji našega dnevnika v noveletni dobi, ko nam po svojih najboljših močeh skušajo pridobiti kar največ mogoče novih naročnikov, razpisujemo naslednje nagrade:

A. Denarne nagrade:

1. Glavno nagrado v znesku 2000 Din dobi oni, ki v svoji domači župniji pridobi v času od 15. decembra 1925. do 15. januarja 1926. »Slovenca« največ novih vsakdanjih naročnikov, ki so plačali vsaj trimesečno naročnino.

2. Drugo nagrado v znesku 1500 Din dobi, kdor v tem času pridobi za naš list dnevnik za prvonagrajenim največ novih vsaj tromesečnih naročnikov na vsakdanjo izdajo, in

3. tretjo nagrado v znesku 1000 Din dobi slednjič tisti, ki bo za drugonagrajenim mogel pokazati pod v točki 1. navedenimi pogoji največji uspeh pri agitaciji za dnevnik »Slovenec«.

Vse te nagrade se izplačajo v gotovini. V slučaju, da se oglasi za navedene tri denarne nagrade več enakih tekmecev, se nagrada prisodi onemu, v čegar župniji je bilo doslej procentualno najmanj naročnikov na naš dnevnik.

B. Časopisne in književne nagrade:

Dalje razpisuje podpisana uprava še naslednje nagrade:

I. Časopisne nagrade:

1. Celoten letnik »Ilustriranega Slovenca« 1925. dopošljemo onemu, ki pridobi našemu listu v zgoraj označenem roku v svoji domači župniji enega novega naročnika, ki plača najmanj polletno naročnino na »Slovenca« ali dva taka, ki sta plačala vsaj četrletno naročnino.

2. Vsem onim somišljenikom, ki nam v svoji domači župniji pridobe nad deset, vsaj za dva meseca naprej plačanih naročnikov, določujemo za nagrado brezplačno pošiljanje našega dnevnika z ilustrirano prilogo vred od 1. januarja do 31. decembra 1926.

3. Slednjič dobe za celo leto 1926. brezplačno nedeljsko izdajo »Slovenca« z ilustrirano prilogo vred kot nagrado vsi oni naši prijatelji, ki bodo v navedenem roku pridobili najmanj deset novih naročnikov na dnevno izdajo »Slovenca«, ki so plačali vsaj enomesečno naročnino.

II. Književne nagrade:

1. Za vse one, ki pridobe 3 do 5 novih, vsaj četrletnih naročnikov, je določena književna nagrada v znesku 60 Din.

2. Za pridobljenih 6 do 8 novih, za najmanj eno četrletje plačanih naročnikov, je določena književna nagrada v znesku 100 Din.

3. Slednjič za one, ki pridobe 9 do 10 novih, četrletno naprej plačanih naročnikov, je določena književna nagrada v znesku 150 Din.

Nagrade pod I. in II. odpadejo seveda pri onih, ki bi jim pripadla ena izmed prvih treh denarnih nagrad.

Književno nagrado si vsak nagrajenec lahko sam izbere iz zaznamka knjig, ki ga v to svrhu istodobno priobčuje naša »Jugoslovenska knjigarna«.

Za nove naročnike se smatrajo samo one osebe, v katerih hišah ali družinah doslej niso imeli naročenega dnevnika »Slovenca«. Pač pa se smatra za novo naročilo drugi ali tretji izvod časopisa, ki ga donaroči že doslej na naš list naročena družina, društvo ali korporacija.

Tekmovalci, ki hočejo biti deležni ene izmed zgoraj navedenih nagrad, morajo po dovršenem agitacijskem delu sestaviti natančen zaznamek vseh po njihovem trudu na novo pridobljenih naročnikov na »Slovenca« in ga doposlati najkasneje do 31. januarja 1926. na našo upravo. Ta zaznamek morajo podpisati tudi novi naročniki ali pa mesto njih predsednik župniškega časopisnega odseka v dokaz, da je v zaznamku navedene nove naročnike res pridobil podpisani nabiralec sam. Nabiralci, ki bi tacega zaznamka ne poslali do določenega dne, ne morejo priti v poštev pri razdelitvi nagrad. Na ovitku dotičnega pisma naj poleg naslova na upravo napišejo še razločno: Tekma za nagrado.

V prijetnem pričakovanju, da Vas bodo te lepe nagrade še bolj vnele za vsestransko delo v korist razširjenju našega lista »Slovenca« med našim ljudstvom, kličemo vsem, ki ste dobre volje: Na delo za naš katoliški dnevnik! V boj za razširjenje lista »Slovenca«!

Uprava »Slovenca«.

Zaznamek knjig.

Pesnitve:

Glaser: Slovenska narodna lirika. Zbirka slovenskih narodnih pesmi. Din 16.—.

Levstik: Poezije. Trije zvezki. Vezani. Din 30.

Lovrenčič: Gorske pravljice. Pesnitve s slikami. Din 16.—.

Boris-Miran: Strunam slovo. Poezije. Vezano. Din 10.—.

Silvin Sardenko: Sotor miru. Idila. Din 12.—.

Pripovedni spisi:

Alešovec: Petelinov Janez. Povest. Din 20.—.

Bežnik: Narod, ki izumira. Zivljenje Eskimov, prebivalcev skrajnega severa. Din 12.—.

Dostojevski: Bele noči. (Roman.) — Mali junak. Din 10.—.

Erjavec Franc: Izbrani spisi. Povesti: Na strižčevem domu. — Zamorjeni cvet. — Hudo brezdn ali gozdarjev rejenc. — Ni vse zlato, kar se svetli. — Huzarji na Polici. — Trdo vezano. Din 16.—.

Jaklič: Vesele povesti: Za možem. — V pustiv je šla. Din 8.—.

Josip Jurčiča Spisi. Uredil dr. Iv. Grafenauer:

1. zvezek: Jurij Kozjak. — Domen. — Dva prijatelja. Itd. — Vezano. Din 20.—.

2. zvezek: Jurij Kobila. — Tihotapec. — Vrbani Smukova ženitev. — Klosterski žolnir. — Grad Rojine. — Golida. — Vezano. Din 20.—.

3. zvezek: Deseti brat. — Nemški valpet. Vezano. Din 20.—.

4. zvezek: Cvet in sad. — Hči mestnega sodnika. — Kozlovska sodba. — Dva brata. — Vezano. Din 20.—.

5. zvezek: Sosedov sin. — Sin kmetijskega cesarja. — Med dvema stoloma. — Vezano. Din 20.—.

6. zvezek: Dr. Zober. — Tugomer. — Vezano. Din 20.—.

7. zvezek: Lepa Vida. — Lipe. — Pipa tobaka. — Pravda med bratoma. Itd. Vezano. Din 20.—.

8. zvezek: Erazem Tatenbach. — Bojim se te. — Telečja pečenka. — Šest parov klobas. — Po tobaku smrdiš. Itd. — Vezano. Din 20.—.

9. zvezek: Rokovnjači. — Ponarejeni bankovci. Itd. — Vezano. Din 20.—.

10. zvezek: Slovenski svetec in učitelj. — Veronika Deseniška. Vezano. Din 20.—.

Jurčič: Sosedov sin. Vezano. Din 12.—.

Kellermann-Velikonja: Tunel. Socijalni roman. Vezano. Din 30.—.

Meško: Povesti: Štiri smrti. — Pot čez travnik. — Požigalec. Din 8.—.

Meško: Silke: Mož z raztrgano dušo. — Drama na morju. — Starca Matije pravica. — Gorje. — Bedak Martin. Itd. Din 20.—.

Sarabon dr. Vinko: Zgodovinske anekdote. — Trije zvezki po Din 12.—.

Tagore: Povesti: Nekoč je živel kralj. — Vrnitev. — Otroci. — Vid. — Ziva ali mrtva? Din 12.—.

Krjč: — a praktično uporabo:

Kalinšek, S. M. Felicita: Slovenska kuharica. Sedmi natis. Velika izdaja. Okoli 700 strani. Mnogo slik v besedilu in 33 umetniških tabel v naravnih barvah. — Din 150.—.

Beg: Naše gobe. Navodila za spoznanje užitnih in strupenih gob. Z 72 umetniškimi slikami v naravnih barvah. — Vezano. — Din 20.—.

Dolžan: Knjižna uradnih vlog. Obrazci političnih, vojaških, finančnih in tudi drugih vlog. Din 16.—.

Erjavec: Slovarci. Zemljepisni, zgodovinski, politični, kulturni, gospodarski in socijalni pregled. Vezano. Din 40.—.

Foerster: Ojačen beton. Učna knjiga za stavbne šole in stavbne obrtnike. — Vezano. — Din 12.—.

Humek: Breskev in marelica. Navod kako vzgajamo in oskrbujemo, s slikami in 2 umetniškima tabelama. Din 10.—.

Humek: Sadije v gospodinjstvu. Kratek navod o ravnanju s sadjem, o uporabi in o konserviranju sadija in zelenjadi. S slikami in 13 umetniškimi tabelami. Din 24.—.

Humek: Praktični sadjar. Zbirka najvažnejših sadjarskih nauk. 420 strani z 24 barvanimi umetnimi prilogami in 92 slikami v besedilu. Din 80.—.

Humek: Sadno vino ali sadjevec. Navod kako ga izdelujemo in kako z njim ravnajmo, da dobimo okusno in stanovitno pijačo. S slikami. Din 10.—.

Küntzle: Zdravilna zelišča. Din 8.—.

Majlič: Nasveti za hišo in dom. Din 20.—.

Novak: Zemljepisni atlas kraljevine S. H. S. — Din 48.—. — Obsega 7 natančnih zemljevidov posameznih delov naše kraljevine.

Slivnik: Perutinarstvo. Kako vzgajamo, gojimo in negujemo kokoši in druge domače ptice. S slikami. Din 40.—.

Pregelj: Ivan: Srbska začetnica (Cirilica). Din 12.—.

Donisi.

Grosuplje. Preteklo nedeljo je priredila tiskarja Kat. prosv. društvo s sodelovanjem dr. higien. zavoda in ljubljani predavanje o alkoholu. Predavanju je prisostovalo okoli 150 ljudi, kateri so pazno sledili izvajanjem g. Puharja. Dasiiravno je manjkal električni tok in so morale izostati skioptične slike, je ljudstvo vztrajalo pri predavanju dva uri ter je društvu hvaležno za tako poučno predavanje in želi, da se taista vrše bolj pogosto. Le naprej v korist našega naroda.

Slomšek in njegovo kulturno delo med Slovenci.

GOVOR PISATELJA FR. S. FINZGARJA V LJUDSKEM DOMU DNE 11. XII. 1925.

Gospoda! Baš danes, ob spominskem dnevu, ko je usahnil eden najvišjih vrhov našega kulturnega debla, na smrti dan Iv. Cankarja, mi je govornik o možu, iz čigar kulturnega dela je tudi Iv. Cankar skral sok za svoje kulturno delo, kakor je sam trdil; govornik mi je o Antonu Martinu Slomšku.

Na željo Prosvetne zveze naj bi se omejili zgolj na kulturni pomen njegovega dela; zaradi tega se mi ne bo ukvarjati podrobno z njegovim življenjem, pač pa bom skušal začetki in opisati ono brazdo, ono široko brazdo, ki jo je zaoral baš naš Anton Martin Slomšek. Njegovo delo je bilo eminentno kulturno. Ob tej besedi se mi zdi, da je vsakega potrebno, da pojmi kulture nekoliko pojasnim.

Kultura in civilizacija.

Marsikateri učenjak sedanje dobe je že pisal o pomenu kulture in je ugotavljal, da ljudje le preradi in mnogokrat zamenjajo dva pojma med seboj, da jih istovetijo po krivem, in sicer pojmi kulture in civilizacije. Prav za prav pa to ni eno in isto: civilizacija je vsota vseh uspehov človeškega duha, ki si je osvojil prirodne sile in prirodo samo, si jo postavil v službo zato, da bo njegovo življenje bolj prijetno, manj trpljenja polno. — Po civilizaciji je človek postal gospodar vsega tega, kar je izven njegovega srca in njegove duše.

Kultura pa ima svoje torišče v človeškem srcu. Njegova naloga je ta, da obdeluje srce, da vse notranje življenje človeško uredi ter ga usmeri in usmotri za višje cilje. Kultura človeka osvobodi in ga napravi zrelega, nikoli pa tega ne doseže zgolj veda in znanost, vsa civilizacija mora biti samo v službi kulture, ki naj bo gospodinja, vse vede naj bodo njene dekle. Vzemimo človeka, ki je res visoko civiliziran; on razkošno stanuje, se imenito vozi, ima najmodernejše obleke, morda celo tovarne in stroje najboljših sestavov. Morda pa biti po svojem srcu sirov, popolnoma nedostopen za višje ideale in za kulturno delo. Prizadevanje velikih moči njegovega naroda bodisi na literarnem, socialnem ali katerikoli polju, je njemu deveta briga. Sedaj pa vzemimo preprosto ženo s hribov, ki ima osem ali deset otročkov. Ji ona, ki ni študirala, ki se ni nikoli ukvarjala z vedo, ona ima pravo kulturo srca. Morda ima svojo kulturo samo iz vere, morda samo iz katekizma, toda kako ljubi bišo, svoje otroke, kako jih vzgaja, trpi zanje: ona je blagoslov, gorke srce hiše. Dasi nima izobrazbe, ima zelo visoko srčno kulturo. Ta pojmi si je torej treba točno predložiti.

Materin jezik.

Mi pa vemo, da je najboljši posredovalec kulture, ki ima dostop do človeškega srca, narodni jezik. Materina beseda, materina govorica je tisti ključ, ki odpira srca, ki vpliva nanje, ki jih boljše, ki seje dobra zrna v dušo. Noben drugi jezik nam ni tako mil. Vsak jezik je tako rekoč izliv narodove duše; ima svoje posebne pristavice, dovptine in šale, ima svojo pesem in svoj napev, ima svojo modrost in svojo nerost; svoj stil in čisto svojsko moč za tvorbo besedi. Iz kultiviranega jezika zveni narodna zrelost.

Tako je čutil čisto prav tudi Slomšek, da se mu je treba lotiti dvojnega dela: dela za kulturo srca in za jezikovno izobrazbo naroda. Slomška je najbolj bolelo, ko je videl, da se Slovenci sramujejo svojega jezika, da ga premalo časte in čislajo.

Brežinski spomeniki.

Opozoriti Vas moram ob tej priliki na dokument, ki ga tudi mi premalo čislamo in smo premalo ponosni nanj. Če se ozremo v preteklost naše slovenske literature, vidimo prve svetilje, ki jih imamo v brežinskih spomenikih. Ti so pisani v jeziku, v katerem je govoril naš narod nekako pred tisoč leti. To je najstarejši pisani dokument, ki ga nima starejšega noben drugi slovanski narod, niti ne ruski ne češki. Jaz to povem, ker se navadno premalo na to misli. Kaj so Brežinski spomeniki? Kakor veste, se je širilo krščanstvo k nam s severa; škofje so bivali v Freisingu. Ker so potrebovali vsaj poglobljen resnic in molitve v narodnem jeziku, da so mogli označevati med Slovenci vero, zato si je škof Abraham bržkone sam zabeležil nekaj molitev in to se je ohranilo. Prepisal sem si očitno spoved, ki se glasi tako-le:

Glagolite po nas redka slovesa: Bože, gospod milostiv, očče Bože, tebe izpovedam vse moj greh i svetemu Krstu in svetej Mariji i svetemu Mihaelu i vsem selom božijem i vsem mučenikom božijem vsem vernikom božijem i vsem devam pravdnym i vsem pravdnym i tebe, božji rabe, hoću biti ispoveden vseh mojih greh i veruju, da mi je na sem svete byši iti že na on svet, paky že vstati sa sodny den. Imeti mi je život po sem; imeti mi je otpustek mojih rehov.

Ta dragoceni spomenik je poročilo, da je živel naš jezik že takrat in sicer skoro prav

tak kot danes, da je bil dosti gibčen, ker je bilo mogoče lažinske besede takole prevajati v slovenščino. Žal, da od te dobe naprej nimamo nobenega spomenika do

Trubarja,

ki je prevedel vse sveto pismo v slovenski jezik. L. 1551. je izdal katekizem in Abecednik, 1584 pa ves prevod svetega pisma. Trubar je bil sicer protestant, vendar je bil pozitivno resnično veren in je nad vse ljubil slovenski jezik, kakor sam pravi:

»Im per tim vas vseh v tem božim imenu zvejestu prošim inu opominjam, da vi narpopre visok zahvalite Gospoda Boga za le to dobroto inu ta velik dar boži, kir se ta naš jezik tudi piše inu druka.« Vidite torej dva mejnika naše preteklosti. Od tega časa naprej seveda je bilo na našem kulturnem polju čedalje več delavcev, ki so z večjim in manjšim uspehom gradili, dokler ni prišlo

leto 1800.

Tega leta sta se rodila dva moža: eden, ki je zaoral ledino slovensko na široko, in drugi, ki je isto ledino obdelal na globoko in visoko. To sta Slomšek, orač na široko, in Prešeren, sejalca na globoko in visoko, veliki genij, umetnik evropski. Če bi ne bil Slomšek slovenske grude razoral na široko, Prešernove ne bi bile naše tako pripravljene njive, kamor bi padle. In tako sem prišel do tega, da govorim o

A. M. Slomšku.

Rojen 26. novembra l. 1800 na Slomu pri Ponikvah blizu Celja, sin imovitih staršev. Pri hiši je bilo 8 otrok. Kot najstarejši sin je bil določen za dediča posestva; radi tega je hotel oče imeti tega krepkega in močnega fanta doma. Toda toliko časa sta moledovala mati in zlasti kaplan Prašnikar, da ga je oče dal v celjsko šolo. Ker ni bilo tam takozvanega liceja (naše sedme in osme šole), je šel v Ljubljano, kjer je bil prvi semester sošolec Prešernov. Slišal je, da je v Senju mogoče dovršiti sedmo in osmo šolo v enem letu; zato hajd, hitro v Senj. Nato je šel v Celovec v bogoslovnico. Tam so mu pa rekli: »Pričevalo ne velja, ker je hrvaško; fant, ti boš šel še v osmi razred. Moral je še enkrat v osmo, da je mogel iti nazaj v semenišče. Tam je bila ena največjih njegovih nalog, da je ustanovil šolo za slovenski jezik. 1824. je pel novo mašo in postal kaplan pri Sv. Lovrencu, kjer si je pridobil s svojimi sijajnimi govori, s svojimi dobroti in ljubeznijo srca vseh. Po dveh letih je moral zapustiti Sv. Lovrenc; šel je v Celje, od tam v Celovec kot spiritualni semenišča. Tam je bila seveda njegova prejšnja šola za slovensčino mrtva. On jo zopet zbudi in postane on in njegovi Slovenci v Celovcu središče in žarišče slovenščine. Nato je prišel za dekana in župnika v Vuzenico, kjer je mislil, da ostane do smrti; toda njegovi višji so mu ponudili mesto celjskega opata, čez par mesecev pa mesto za lantinskega škofa (1846) v St. Andražu 1859 preloži Slomšek škofov sedež v Maribor, kjer je ostal do svoje smrti 24. septembra 1862.

Slomšek kulturni delavec.

Slomšek je hotel dvigniti kulturo v svojem narodu. V ta namen si je izbral dve poti: pot vere in pot narodne zavesti. On kot goreč duhovnik je bil prepričan, da srca v širokih plasteh človeške družbe najprej najbolje izkultivira vera. Morda bi kdo sodebnikov ugovarjal, češ, da vera ni nujno potrebna za kulturo človeških src. Toda mnil bi se. Vera ni potrebna za civilizacijo, za ureditev sre je nujno potrebna. In če tudi mlačen vernik, ali svobodomislec misli, da je tudi brez vere srčno kulturo, se moti. Tudi on, če ima res srčno kulturo, jo ima vprav iz semen vere, kakor so jo imeli stari narodi, dasi pagani, pa verni. Grki in Rimljanji sta stvarjala večna dela kulture, dokler sta bila verni. Ko je nastopil dvom in nevera, je zaživel res silna civilizacija brez srčne kulture — a gola civilizacija je strla Atene in Rim.

S tem verskim prepričanjem je šel Slomšek na delo med narod. Ker je le mogel, povsod je donel njegov govor v topli, materini besedi. Kamor ni segal, za tja je pripravil druge z govorniški vajami, da je izpodrinil slabo slovenščino v krajih, kamor so prihajali mladi duhovniki iz graških ali celovških, povsem nemških šol. Če pomislimo, da se je po njegovem prizadevanju razširilo na tisoče govorov v lepi slovenščini z le, se moramo zavdati, koliko gorke srčne kulture se je probudilo in koliko narodne zavesti je vzkliklo po njih. In ker Slomšku to še ni bilo dovolj, je pisal slovenske nabozne knjige, da bi prišel prav do vseh src. Njegovo »Kerščansko devišstvo« je bil molitvenik, ki ga je imelo in s ponosom nosilo vsako slovensko dekle. Samo prva naklada v 4000 izvodih je bila v per mesecih razprodana, kar je še za sedanjo dobo nekaj nedosegljivega. Pa še več. Tedanja vojna doba je zaplevala našo pesem; kvanta

se je širila. Slomšek ni grozil: Ne pojte! Pel in veselil se je sam, zlagal zdravice in z njimi izpodrival umazano pesem. Tako vsesplošno je bilo njegovo delo na verskem polju.

Takrat so bili nemirni časi, divjale so Napoleonove vojne in druge. Po izkušnjah zadnjih let vemo, da se ob takih prilikah popiva, da se pojejo grde in surove pesmi. To je opazil tudi Slomšek. Radi tega je sam sestavljal pesmi, da je spodbudil, kar je bilo pač grdega, dal je veselje toda neomadeževano, pošteno in pravo. To je bilo njegovo delo na verskem polju.

Drugo njegovo torišče je bila šola. To takrat šol po deželi sploh ni bilo. V krajih, kjer je bival duhovnik, je ta zbiral mladino ter jo učil brati in pisati. Slomšek sam je napravil prvo svojo skušnjo pod orehom, ki še danes stoji. Slomšek je pa vedel, da ljudstvo brez šole ni še narod. Trdil je: »Križa odgoja je slabih časov matie, v župniji, kjer ni prave šole je vedno zima, glava takih ljudi je puščava, srce pa led.« To je bilo njegovo prepričanje in na podlagi tega gesla je vse storil za šolo. Kamorkoli je prišel, povsod je ustanavljal šole. Učil je mladino kar v svoji sobi, dokler ni dobil primernejšega prostora. Za bolj odraščajočo mladino je vpeljal takozvane nedeljske šole. Mladi ljudje so prihajali prostovoljno, in ne samo to, goreli so zanj in za njegovo šolo. Šole so torej bile, a knjige nobene! P.š. sam! si pravi Slomšek. In res piše Abecednik, Malo berilo, Veliko berilo, piše zgodbe, pripovedke, basni. Najlepše njegovo delo, naravnost ženljivo, ki še danes prekaša marsikatero pedagoško knjigo, je njegova knjiga »Blafhe in Nefhiza v nedeljski šoli.« To je knjiga, ki jo beremo z užitkom še danes. Če bi današnje matere prebrale to knjigo bi našle marsikatero navodilo, kako je treba otroke vzgajati. To knjigo so imeli v Petrogradu na univerzi, rabil jo je ruski mužik ruska družina. V tej knjigi je bilo vse, česar je bilo treba mladini za praktično življenje. Razen tega je pisal tudi zabavne knjge za otroke. Kdo je začel mladinsko slovo? Nihče drugi kakor Slomšek. Začel je prevajati Kristofa Schmidta in pisal izvirne povestice in prilike za deco. Pisal pa je tudi za odrasle. Natančno pa je vedel, da je zelo težko nositi kulturo med nje, ker se ničesar ne boje ljudje kot tega, da bi bili »prekurni«. Kdo pa bo to bral? pravijo takoj, če je knjiga le količkaj bolj resna in pa težje umlja. Saj je danes prav tako. Kar je plehkiga, kar diši po šundu, to gre v slast, resna knjiga se pa praši po štacunah. Zato pa je treba — človeku knjigo na mizo tako rekoč vsiliti. To bi pa moglo storiti samo društvo za izdajanje slovenskih knjig. — Tako je 23. II. 1845 res vložil prošnjo, da bi se ustanovila po zgledu »Ilirске Matice« v Zagrebu »Slovenska Matica«. Kdo je torej zamislil prvi »Slovensko Matico«? Slomšek. Prošnja je bila sicer od ljubljanskega gubernija odbita toda on ni nehal. »Če ne dovolite tega, si bomo pa kaj drugega poiskali!« je rekel in skoro napisal prvi zvezek »Drobtinice ter jih vrgel med ljudi. Ta list je vodil tri leta, potem je sedeloval do svoje smrti. Seveda sem omenil le značilnejša njegova dela. Vseh njegovih del pa je, ki jih je spisal ali sam ali pa dal zanje pobudo in jih opilil — krog 50, kar je za njegov čas ogromno!!

Slomšek kot politik.

Slomšek se ni bavil s politikom; vendar pa je bil velik politik. Dokaz zato je dejstvo, da ga je vlada neprestano zasledovala, za kar se pa on ni prav nič brigal. Nikoli ni bil odlikovan in ko ga je nekdo visok uradnik opazarjal, naj pa i, ker so mu ovađubi vedno za petami, se je zasmejal in rekel: »Jaz se policajev vse Evrope ne bojim. Mi bomo delali to, kar je prav — pravica nas bo otela.« Njegovo največje politično delo je pa gotovo to, da ni odlegel prej, dokler ni dosegel dovoljenja prenesti škofovski sedež iz St. Andraža v Maribor in tako združiti vse Stajarske Slovence v eni škofiji in te prikloniti zlasti slovenski živeli na lepem dravskem bregu. S tem je odel kakih 200 tisoč Slovencev potujočju in kd ve, ali bi bil Janez Maribor naš, če bi ne bilo te Slomškove politike?

Ustanovitev družbe sv. Mohorja

Ko je Slomšku izpodletelo s »Slovensko Matico«, ni misli na knjižno družbo nikoli opustil. Ko je bil škof v St. Andražu, je povabil k sebi Janežiča in Einspillerja iz Celovca na razgovor o ustanovitvi take družbe. In res je pridobil oba za to misel. Leta 1852 je bilo ustanovljeno »Društvo sv. Mohorja«, ki je imelo spočetka le 300 članov, naraslo pa je do 947 (1855) potem pa spet prenehalo, da je bilo leta 1895 let se 263 naročnikov. Tedaj pa so Celovčani reorganizirali društvo, ga spremenili v »Društvo sv. Mohorja« in začelo je vnovič procvitati. Do danes je ta Slomškova ustanova razdelila med Slovenci že nad 20 milijonov knjg.

Ob tej priliki bi na željo Prosvetne zveze opozoril na program, ki si ga je izdelala Družba sv. Mohorja za bodoče. Ob tem načrtu so sodelovali naši najboljši slovenski in postavili sledeče načelo: Dolžnost Družbe sv. Mohorja je, da prav vsako leto izda po eno knjigo, ki naj je spisana res od strokovnjaka. Te knjige je treba narodu nekako vsiliti, da se oprime tehtnejšega čtiva. (Prav kakor je mislil Slomšek!) Ta načrt je sedaj izgotovljen

in so delavci zanj dobljeni. Knjige bodo sledeče: Prva bo biologija — življenjeslovje, ki mora prav vsakega zanimati ob velikanskem napredku te vede v znanstvenem svetu. Za to čez nekaj časa izide somatologija — o človeškem telesu. Nadalje je nujna potreba, da se takoj začne »Zgodovina slovenskega naroda«, ki nam je v sedanji narodni državi živa potreba. Za zgodovino mora dobiti naš narod zemljepis vse slovenske zemlje; toda ta mora biti spisan na čisto nov način, kot to delajo sodobni geografi. Tudi to delo ima v rokah strokovnjak. Nadalje je zbor zgodovinarjev izdelal načrt za Občno zgodovino v 4 knjigah: Azija, Grška in Rim, Srednji vek Novi vek. Ta zgodovina pa ne bo natrpna s pustimi številkami marveč bo polegala glavno važnost, da odgovori: Zakaj? Torej evolucija zgodovine. Družba misli tudi na realni leksikon. Poleg poljudnega znanstva bo seveda skrbela za povesti in za aktualne knjige versko in pravne vsebine. Res mora biti dolžnost vsakega Slovenca, da je član te družbe, če ne zaradi sebe, zaradi ljudstva, da je mogoče Družbi izdajati čim obširnejši tekst. In še nekaj: Je in ostane zgo, dovinska resnica; tedaj ko je slovenstvo živelo najvažnejše narodno življenje, vselej tedaj je tudi poskočilo število članov. Taka doba je bila doba laborov, doba boja za slovenske šole, doba majniške deklaracije. Je torej ta ljudska univerza tudi jezikec na tehtnici naše narodne zavednosti. In dasi so č si težki, tako težki niso, da bi mi ne mogli žrtvovati dveh kovačev za narodnino. Preračunal sem, da stanejo vse slovenske knjige v tisku (razen časnikov in revij) letno 12 milijonov. Ogromno, jeli? Toda te knjige leže nerazprodane po trgovinah, ker ni denarja — in vendar samo za alkoholne pijače potrošimo letno 450 milijonov! Od teh bi se dalo pač nekaj odščipniti za našo kulturo sploh in za Mohorjevo družbo — za to ljudsko univerzo.

Vprašanje naše univerze.

Ker sem pa že besedo univerza izgovoril, si ne morem kaj, da ne bi ob tej priliki s strahom omenil i vesti, ki šume po zraku, da bi mi namreč ulegli izgnati svojo univerzo. Razne politične stranke se zbirajo, mislim, da prav danes in se posvetujejo, kaj bi bilo storiti. Stvar utegne biti torej kaj resna. Gospoda moj! Kaj je narod brez univerze? Mi smo bili prej kakor otroci, dokler nismo imeli ulnjaka, iz katerega bi teklo kulturne čebelnice po vsej Sloveniji. Danes imamo svojo Almo mater, svojo univ. erzo. Ali si je mogoče misliti, da bi nam bratje odsekali to glavo našega naroda in našega kulturnega in duševnega dela? Jaz mislim, da se kaj takega ne more zgoditi. Če se pa bo, tedaj sem prepričan, da bo vsakdo, zadnji hribovec kakor prvi inteligent v Ljubljani, porabil vsa dovoljenja sredstva, ves uper, da bi preprečil. Če bi pa mi Slovenci smrt naše univerze prenesli v leni brezbriznosti, česar nikakor verjeti ne morem, potem, dragi moji, naj se zgodi to: s solzami lastne sramote izperimo slednjo črko naše slovenske kulture, za katero so toliko trpeli naši možje in naši geniji, prav od bržinskih spomenikov do danes, ostane pa naj samo naslov ene edine knjige in ta naslov napišemo čez vsa Slovenjo od Soče do Solte s črnimi črkami, ki se glase: Hlapci!

Cerkveni vestnik.

Na Brežjah bodo 20., 21. in 22. decembra duhovne vaje. Govori bodo vse tri dni jutraj ob 7 in popoldne ob pol 4. V nedeljo pa tudi ob de celih dopoldne. Vodil jih bo jezuit p. Viktor Kopatin.

Naznanila.

Podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva v Vočah ima svoj redni letni občni zbor v nedeljo dne 20. dec. ob treh popoldne v društveni dvorani. Občnega zbora se udeležijo tudi glavni tajnik Sad in vrt. društva iz Ljubljane g. nadzornik And. Skulj, ki bo imel pri tej priliki zanimivo predavanje iz sadjarstva in vrtnarstva. Po predavanju sledi poročilo tajnika o podružničnem delovanju v preteklem letu in nato volitev novega odbora. Sklepalo se bo še o drugih važnih zadevah; zato pridite vsi sadjarji, člani in drugi!

Zelo važno predavanje za gospodinjstvo! V društvu »Soča« je ravnateljica Gospodinjске šole, gđ. Jerica Zemljanova imela pred kratkim za današnje čase važno predavanje o »Pomenu družnega in razumnega gospodinjstva«. To predavanje bo gđ. ravnateljica ponovila v slovenskem jeziku v »Česki obci« v soboto dne 19. t. m. ob pol 21. uri v restavraciji »Zvezd«. Vsop je prost za vsakega in vsi, ki imajo na tem interes, so dobrodošli! Členje česke obce a krajany začame, aby pišli na tuto peknou a důležitou přednášku. — Česká obec v Ljubljani.

Zrebanje številk loterije Jugoslovanske Matice se vrši neprekinjeno v nedeljo dne 20. t. m. in sicer javno ob 15. (3.) uri popoldne v Narodnem domu (prejnji restavracijski prostori). Prvi dve izrežani številk izdane vsaka po eno močno kolo ostalih 25 pa vsaka po eno navadno kolo. Srečke po 10 Din so samo še danes na prodaj v raznih ljubljanskih trafikah in v Tiskovni zadruzi odnosno v soboto tudi še v pisarni Jugoslovanske Matice. Selenburgova ulica 7.II. Zunanji naročniki naj svojemu naročilu srečk prilijo odpadajoči znesek. Srečke, ki ne bodo plačane najkasneje do 19. t. m. do 6. ure zvečer, ne bodo veljavne.

Pozvedovanja.

Najdena je bila dne 17. t. m. ženka ura zapustena. Dobi se v pisarni stolnega župnega urada. Našla se je večja vata donarja. Dobi se v šenjskoben župnem uradu.

ZASPANJEK RAZKODRANJEK

največje prenehanje Vašim maškom za Božič! Proti voodčrtvi 24 Din poštnice prosto razposlila »NABA GRUDA«, Gospodstvska cesta št. 6.

Gospodarstvo.

Nadzor nad občinskimi financami.

Pod tem naslovom je objavil »Općinski Upravnik« v Zagrebu dne 12. decembra t. l. naslednji članek dr. Jos. Hohnjeca, ki ga objavljamo v slovenskem jeziku:

Gospod finančni minister je izdal 1. septembra 1925 pod brojem D. R. 118.886 pravilnik o odobravanju in izvrševanju proračuna samoupravnih teles o novih krajih kraljevine (izven Srbije in Črne gore). Sodeč, da je ta pravilnik ne samo neprimeren, marveč, da je z njim g. minister prekoračil svojo kompetenco, sem preko predsedništva narodne skupščine na njega vložil motivirano vprašanje, na katero sem dobil ta odgovor:

»Gospod poslanec!

Na Vaše vprašanje, ali hočem pravilnik o odobravanju in izvrševanju proračuna samoupravnih teles v novih krajih kraljevine (izven Srbije in Črne gore) umakniti ali postaviti izven veljave, katero vprašanje mi je bilo radi odgovora dostavljeno s pismom g. predsednika narodne skupščine dne 26. oktobra t. l. br. 3814, imam čast Vam sporočiti, da imenovani pravilnik ne morem umakniti niti ga razveljaviti. Ta pravilnik, kakor se vidi iz njega, sem predpisal v smislu čl. 97. ustave in zakonskih predpisov v njej, ker čl. 142. ustave določa, da se za njegovo izvršenje brigajo predsednik ministrskega sveta in vsi ministri.

Ker je v čl. 97. ustave predpisano, da gospodarstvo samoupravnih edinic stoji pod nadzorstvom finančnega ministra, je tudi moje postopanje s predpisom imenovanega pravilnika v skladu z ustavo in z zakonskimi določbami, navedenimi v tem pravilniku, v njem ni niti ene določbe, ki bi bila protivna ustavi ali kateremukoli drugemu zakonskemu predpisu.

G. poslanec krivo navaja v svojem vprašanju, da je ustava v čl. 97. očitno imela v vidu samo oblastno in okrajno samoupravo. Ako bi ustavotvorec imel takšen namen, bi to bil izrecno v ustavi rekel. Samoupravne edince niso samo oblasti in okrajni, marveč tudi občine, na katerih počiva država.

Smatral sem za potrebno, dokler se ne predloži občni zakon o občinah za celo državo, da dam kolikor toliko potrebna navodila in pojasnila o odobravanju in izvrševanju proračuna samoupravnih teles ne samo v Srbiji in Črni gori, marveč tudi v ostalih krajih naše države, da bi se s tem dosegla enakost pri odobravanju in izvrševanju proračuna samoupravnih teles, ne pa radi tega, da s tem pravilnikom predpišem neke zakonske predpise, kakor to predstavlja g. poslanec.

Istotako nisem z imenovanim pravilnikom »stiskal občine«, kakor je navedel g. poslanec, niti nisem s tem zabranil, da se v zdravstvenem, prosvetnem, prometnem itd. oziru razvijajo in napredujejo, samo ako imajo za to finančne vire. Nasprotno so po čl. 7. imenovanega pravilnika samoupravna telesa svobodna z ozirom na ustvarjanje in razvrščanje svojih čisto gospodarskih dohodkov v mejah obstoječih zakonskih predpisov. S temi dohodki, ako jih imajo, morejo zadovoljiti svoje zdravstvene, prosvetne, prometne itd. potrebe, in pri tem jih nihče ne bo oviral, marveč jim pomagal, da se to tudi realizira.

Dolžnost je in pravo finančnega ministra doznati vsako leto: kako so davčni zavezanci obremenjeni s samoupravnimi dokladi in

dačami, da z ozirom na prevelike obremenitve s takšnimi dačami ne dovoljuje, ter da na podlagi tega urejuje obremenjevanje davčnih zavezancev z državnimi davki, dokladi in drugimi dačami, ki so v nerazločljivi zvezi s samoupravnimi dokladi in dačami.

Izvolite, gospod poslanec, sprejeti uverjenje o mojem spoštovanju.

Minister financ:
Dr. Milan Stojadinović.

Ta odgovor me ni mogel razuveriti. Čl. 97. ustave se glasi: »Samoupravne edince imajo svoj letni budžet. Gospodarstvo samoupravnih edinic stoji pod nadzorstvom ministra financ in glavne kontrole ter se bo uredilo z zakonom.«

Zakon o oblastni in okrajni samoupravi je uredil to zakonsko kontrolo finančnega ministra glede na oblastne finance (čl. 76, čl. 70, 75, 80), dočim glede na okrajne finance v čl. 116. določa, da pravice, ki glede na oblastni budžet pripadajo finančnemu ministru, glede na okrajni budžet izvršuje veliki župan. Potemtakem ni zakon v izvedbi čl. 97. ustave niti glede na oblastne in okrajne finance izdal enakih norm (pravil), a kakšne norme bo zakonodavec izdal glede na mestne in kmetijske občine, tega za sedaj ne zna nihče. Zato je g. finančni minister prekoračil svoj delokrog ter je posegel v delokrog zakonodavne oblasti, ko je v čl. 3., 4., 5. in 6. pravilnika izdal predpise o gospodarstvu občin, dočim je pooblaščen samo za nadzorovanje, in to v mejah, katere mu odmerja zakon. Najdalje pa je šel g. minister, ko je v čl. 9. svojega pravilnika pooblastil svoje delegate in oblastnega ravnanja v Novem Sadu, da izdajo podrobna navodila o budžetiranju samoupravnih teles, torej tudi občin. Jasnó je, da se s tem preiudicira bodočemu zakonu in da se pred zakonsko ureditvijo tega vprašanja želi naredbenim potom finančnih organov posegati v samostojnost in neodvisnost občin ter da se preko zakona odvarja pot za jako interferenco državnih finančnih organov na občinske finance. G. finančni minister sigurno ni morila skrb za oblastne in okrajne samouprave, katerih on in vsi njegovi ministrski tovariši vključno čl. 142. ustave niso oživotvorili, marveč ga edino skrbi, da ne bi občina nagromadila blaga.

Ta ingerenca na občine očitno nima namena, da pomaga občinam, da jim olajša težko finančno stanje, v katero so prišle vsled povojnih razmer, pa tudi vsled neurejene in slabe državne finančne politike, marveč ima samo namen, da pritiska in omeji občinske finance.

Tudi v drugih državah, najzadnji čas tudi v Češki, so izdani ali predloženi zakonski predpisi o finančnih samoupravnih teles, toda iz njih se takoj spožna, da država enako skrbi za samoupravna telesa in posebej za občine, da jim predvsem osigura dohodeke za izvrševanje njihovih nalog, kakor se briga za lastne državne dohodke. Država vrši razdelitev javnih nalog in razdelitev javnih bremen za osiguranje izvrševanja teh nalog, a šele v daljni konsekvenci izdaje predpise o gospodarstvu s temi dohodki in o kontroli nad temi financami. Ti predpisi najprej dajejo občinam pravice, potem jim nalagajo tudi dolžnosti, oni jim najprej odvarjajo vire dohodkov, potem šele predpisujejo, kako imajo z njimi gospodariti.

Pri nas pa se je začelo s tem, da se občinam omejujejo dohodki. G. minister je v skr-

beh, da njemu ne bo dosti, čeprav je državni budžet dvignil na 13 milijard, tako da na vsak milijon prebivalcev odpade po ena milijarda.

G. finančni minister je s svojimi horendnimi davki, visokimi carinami in brezprimernimi takсами izčrpal vso davčno moč davkoplačevalcev, izzval je krizo naše industrijske in poljedelske produkcije — sedaj pa jo hoče obraniti izkoriščevanja občin!

Pri posameznih vrstah davkov se pobira 200 odstotna občinska doklada kot najvišja dovoljena mera za občinske doklade, in na prvi mah izgleda, da so to v resnici visoki odstotki. Stvarno pa je to nedostotno, kakor dokazuje naslednji primer: V neki občini znaša zemljiški davek 38.000 Din (pred vojno je znašal 24.000 kron). Država sedaj jemlje še 60 odstotne vojne doklade i 500 odstotne izvanredne doklade, vsled česar ta zemljiški davek z lokladami faktično znaša 250.800 Din, dočim občina dobiva z 200 odstotno doklado na 38.000 Din skupno 76.000 Din in s 300 odstotno doklado 114.000 Din občinskega davka na zemljarino, ker se doklada sme odmeriti samo od osnovne privedbe davka, ne pa od povzraja, ki si ga je finančni minister dal splendorno votirati s 560 odstotki.

Sedaj zopet nazaj k izvajanjem gospoda ministra! Kakor smo videli, se on poziva na čl. 97. ustave ter pravi, da je v smislu tega člena predpisal pravilnik, ker je v čl. 142. ustave določeno, da se za izvrševanje ustave brigajo predsednik ministrskega sveta in vsi ministri. Da, morajo se brigati, pa kako? Ker ustava v čl. 97. določa, da se bo »s posebnim zakonom: uredil nadzor nad gospodarstvom samoupravnih teles, bi bila po čl. 142. ustave dolžnost g. ministra pobrigati se za izvršenje čl. 97. ustave samo tako, da doseže, da g. predsednik ministrskega sveta in minister notranjih zadev v sporazumu z njim predložita narodni skupščini osnovo takega posebnega zakona. Nikakor pa g. minister ni pooblaščen, da sam mesto zakona izda pravilnik.

Čl. 97. ustave ne znači, da mora baš finančni minister in njegovi organi odobravati občinske budžete, celo tudi presoati primerenost in potrebo poedinih izdatkov ter prisvajati sebi sodbo o tem, ali je kakšna lokalna potreba zares »neobhodna«. Iz čl. 117. zakona o oblastni in okrajni samoupravi se vidi, da tista pooblaščenja, ki jih ima finančni minister glede na oblastni budžet, izvršuje veliki župan glede na okrajni budžet. Zakon torej more finančnemu ministru odrediti pravico nadzora tudi tako, da njegova računovodstva računsko pregledajo budžete in zaključne račune ter da svoje opombe priobčijo oblastnemu odboru ali velikemu županu, on pa potem preišče, ali so te opombe umestne ali neumestne, in z ozirom na to da ali ne da odobrenje. G. minister torej očitno krivo pojmuje kakor čl. 97., tako čl. 142. ustave. Žal mi je, da moram kot nepravnik korigirati pogrešno in neumestno pojmovanje g. ministra.

G. minister velikodušno dovoljuje občinam, da iz lastnih dohodkov, ako jih imajo, zadovoljujejo svoje zdravstvene, prosvetne, prometne itd. potrebe, samo jim ne dovoljuje, da preko mere, katero on po svoji sodbi na pamet določuje, obremenjujejo davkoplačevalce z dokladi. Istodobno pa sam g. finančni minister nalaga občinam državne posle, ki občine stanejo denar. Tako dela g. minister notranjih zadev, ki koncem koncev celo svojo upravo izvaja skoz občine in po občinah. Prosvetni minister nalaga občinam izdatke za vzdrževanje šol in določa učiteljem iz občinskega žepa povišane nagrade. Vojni minister nalaga občinam vodstvo vojne evidence, popis

komore itd. Minister socialne politike naveljuje na občine skrb za vzdrževanje državnih sodišč za stanovanja, skrb za graditev sirotinskih stanovanj, brigo za uboge in bolnike, brigo za siromake. Minister narodnega zdravja zahteva, da občine uredijo ambulance, da delajo proti kužnim boleznim, da nabavljajo disinfektorije, da nameščajo in plačajo zdravnike in babice itd. Dobro poudarja g. minister, da na občinah počiva država, pa ne sme tega tako razumeti, da država vse svoje naloge prosto prevla na občine, vse dohodke pa rezervira za sebe, marveč naj zaeno z nalogami tudi prenese na občino sredstva, ki so potrebna za izvrševanje teh nalog. Naj se g. minister pobriga za davčni sistem, po katerem bodo tudi občinam z zakonom prepuščeni potrebni viri dohodkov, potem šele bo pridobil ustavno, zakonsko in moralno kvalifikacijo, da vrši nadzor nad občinskimi financami.

Dr. Jesip Hohnjec,
narodni poslanec.

Stanje posevkov v novembru 1925. Po uradnem poročilu poljedelskega ministrstva je bilo stanje ozimne v mesecu novembru 1925 dobro. Na nekaterih krajih je poplava uničila posevke, da bo treba zemljišče preorati in posejati. Stanje živine je dobro. Krme je dovolj na razpolago.

Valutna konferenca belgrajskih bank. V kratkem skliče Zveza belgrajskih bank konferenco, na kateri bodo razpravljali predvsem o sanaciji naše valute.

Obrestna mera v Nemčiji. Nemške hranilnice plačujejo za a vista vloge 7½ % največ. Posojila pa dajejo po največ 8½ %. Podobno postopajo tudi privatne banke.

Odprava carine za izvoz žita iz Rusije. Iz Moskve poročajo, da je ruska vlada ukinila izvozno carino za žito.

Zanimive številke iz ameriškega narodnega gospodarstva. National Bureau of Economic Research v Washingtonu je izdalo svoje poročilo, iz katerega je razvidno, da znašajo plače in mezde nastavljenecv odnosno delavcev največjo postavko med letnimi dohodki ameriških državljanov. Skupna vsota plač in mezd je znašala l. 1919. okroglo 34 milijard 770 milijonov dolarjev, l. 1920. 41 milijard 560 milijonov in l. 1921. 34 milijard 700 milijonov dolarjev. Vsota plač in mezd je od leta 1909. stalno rasla (izvzemi l. 1921., ki je sledilo izrednemu povišku prejšnjega leta). Leta 1909. so tvorile plače in mezde 55 odstotkov, leta 1921. pa 58 odstotkov vseh dohodkov ameriškega prebivalstva.

Borze.

Dne 17. decembra 1925.

Danes v Ljubljani in v Zagrebu borza ni poslovala.

Denar.

Curih. Belgrad 9.20 (9.20). Berlin 123.30. Italija 20.88 (20.875). London 25.1175 (25.125). New York 518 (518). Pariz 18.775 (18.800). Praga 15.85 (15.375). Dunaj 73.05 (73.08). Bukarešta 2.40. Sofija 3.75. Amsterdam —, Bruselj —.

Dunaj. Devize: Belgrad 12.55. Koňani 176.20. London 34.94. Milan 28.52. New York 70.95. Pariz 25.83. Varšava 72.25. Valute: dolarji 714. angleški funt 31.31. francoski frank 25.48. dinar 12.48. češkoslovaška kruna 20.96.

Praga. Devize: Lira 135.925. Zagreb 59.80. Pariz 121.55. London 163.60. New York 33.70.

Vrednostni papirji.

Dunaj. Podon.-savsko-jadr. 660. Alpine 236. Greini z 123. Trbelvje 401.500. Ilv. esk. 121. Leykam 147. Jugobanka 132. Hipobanka 78.500. Avstr. tvornice za dušik 150.500. Mundus 870. Slavex 170. Slavonija 52.200.

Otroka kapitana Granta.

(Potovanje okoli sveta.)

Francoski spisal Jules Verne. — Poslovenil A. D.

Glas je bil poln žalosti in obupa. John Mangles in major sta stekla za Glenarvanom.

Par hipov pozneje so zapazili ob stezi človeško postavo, ki se je s težavo plazila naprej in žalostno ječala.

Tam je bil Mulrady, ranjen, umirajoč. Ko so ga tovariši vzdignili, so začutili, da jim curlja gorka kri po rokah.

Nov nalive se je vsul, hujši od prejšnjih. Veter je zabučal med mrtvim drevjem. Sredi najhujšega viharja so prinesli Glenarvan, major in John Mangles ubogega mornarja do voza.

Ko so dospeli, so jih vsi obkolili. Paganel, Robert, Wilson, Olbinett, vsi so stopili z voza. Lady Helena je prepustila svojo sobico za ubogega Mulradya. Major je slekel mornarjev suknjič, ves premočen od dežja in krvi. Takoj je našel rano. Nesrečnej je dobil v desni bok sunek z bodalom.

Mac Nabbs ga je sprotno obvezal. Ali je ranilo bodalo kak važen organ? Major še ni vedel povedati nič gotovega. Skratno rdeč curek krvi je brizgal iz rane. Smrtna bledica in slabost ranjenega mornarja sta pričali, da ga je lopov dobro zadel. Major je rano najprej izmil s svežo vodo, potem pa je dal nanjo debelo plast gobe in platneno obvezo. Tako se mu je posrečilo, da je ustavil krvavi itev. Ranjenca so položili tako, da je ležal na ranjeni strani. Glavo in prsi so mu položili višje, in lady Helena mu je vtila na suhe ustnice par požirkov sveže vode.

Po četrtni omotici se je ranjenec, ki je doslej ležal nepremično, prebudil in zgenil. Oči so se mu napol odprle. Njegove ustnice so mrmrale nerazločno neke besede. Major je nastavl uho in slisal, kako je povajal:

»Mylord... pismo... Ben Yoyce...«

Major je ponovil ranjenčeve besede in pogledal tovariše. Kaj je pravzaprav hotel Mulrady? Ben Yoyce je napadel mornarja, pa čemu? Ali se ni zgodilo le z namenom, da ga ustavi, da mu prepreči priti na »Duncan«? To pismo...

Glenarvan je preiskal Mulradyjeve žepe. Pisma, naslovljenega na Toma Austina, ni bilo več!

Noč so prebili v velikem nemiru in v skrbeh. Vsak čas so pričakovali, da ranjenec podleže svoji rani. Tresla ga je silna mrzlica. Lady Helena in miss crantova, dveje usmiljenih sestra, se nista oddaljili od ubohega. Mislim, da ga še ni bilo ranjena, ki bi mu tako skrbno stregli in ga tako usmiljene roke negovale.

Napočilo je jutro. Dež je ponehal. Po žalostnem nebu so se valili še debeli oblaki. Tla so bila tlakovana z okleščenimi suhimi vejicami. Hlovice, ki so jo potoki deževnice še bolj razmočili, se je vedno bolj udirala, tako da je bilo že težko, približati se vozu; vendar pa ni bilo nevarnosti, da se voz pogrezne še globlje.

John Mangles, Paganel in Glenarvan so se podali ob prvem svitu na poizvedovanje, da preiščejo okolico okrog taborišča. Šli so po stezi, ki jo je kazala strjena mornarjeva kri. Našli niso nobenih sledov ne po Benu Yoycu, ne po njegovi topi. Prišli so prav do kraja, kjer je bil napaden ubogi mornar. Tam je ležalo dveje konviktov, ki so ju podiral Mulradyjevi streli. Eden izmed njih je bil podkovski kovač iz Black-Pointa. Njegovega obraza, ki so ga smrtno muke strašno spabile, ni bilo moči gledati.

Glenarvan se ni hotel podati še naprej. Previdnost mu je pravila, da se ne sme preveč oddaljiti. Vrnil se je torej k vozu, zatopljen v težke misli, kako se rešiti iz težavnega položaja.

»Da pošljemo še enega poslanca v Melbourne? Ne, na to ni niti mi-liti!

— In vendar bo treba, mylord, je odgovoril John Mangles. Poskusil bom, da se prebijem skozi prav

tam, kjer se mojemu mornarju ni posrečilo.

— Ne, John. Saj nimaš niti konja, kako boš prehodil teh dvesto milje!

In res, Mulradyjevega konja, ki jim je edini še ostal, ni bilo od nobene strani. Ali je uboga žival poginila pod morilskim bodalom? Ali je tekala preplašena po pustinji? Ali je niso zgrabili in pridržali konvikti?

»Naj že pride, kar hoče, je dejal Glenarvan, ločiti se ne smemo več. Čakajmo ledeni dni, štirinajst dni, da upadejo narastle vode reke Snowy. Potem pojedemo počasi, po malem proti Twofoldskemu zalivu, odkoder pošljemo »Duncan« po bolj gotovem slu povelje, da prijadra za nami.

— Mislim, da je vaš načrt edino pameten, je pri-

kimal Paganel.

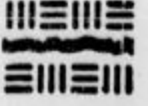
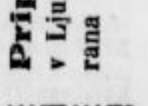
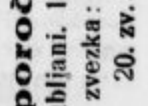
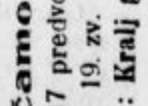
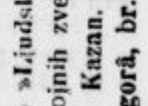
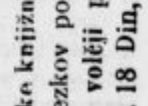
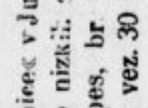
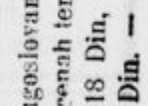
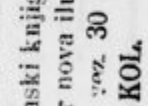
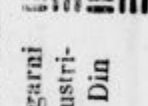
— Nobene ločitve več, prijatelja moja. Prenevarno je za posameznika, da se poda sam na pot po samotni, ki jo po vrhu še ogrožajo zločinci. Za sedaj pa samo, da Bog da zdravje našemu ubogemu mornarju in obvaruje nas vse!

Glenarvan je imel dvakrat prav: prvič, da je povedal vsak posamezen poskus, potem pa še bolj, da je sklenil počakati na bregu reke Snowy, da se mu pokaže prehodna plitvina. Komaj petintrideset milj ga je še ločilo od Delegeta, prvega obmejnega mesta v Novem Južnem Walesu. Tam bo prav gotovo našel prevoznih sredstev, da dospje čim prej v Twofoldski zaliv. Odondod bi telegrafično ukazal »Duncan«, naj pride za njimi.

Vsi ti ukrepi so bili zelo pametni, pa kaj, ko so prišli že malo prepozno. Da ni Glenarvan poslal Mulradya na lueknovsko cesto, koliko nesreč bi si bil prihranil, da ne govorimo niti o napadu na ubogega Mulradya! Ko se je lord s tovarišema vrnil v taborišče, je zapazil, da so prijatelji boljše volje. Zdelo se je, da jih je navdehnilo upanje.

»Je že boljše, je že boljše! je klical Robert, ko je tekel Glenarvanu naproti.

— Mulrady?...«

Priporočamo »Ljudske knjižnice« v Jugoslavanski knjigarni v Ljubljani. 17 predvojnih zvezkov po nizki ceni ter nova ilustrirana zvezka: 19. zv. Kazan. volji pes, br. 18 Din, vez. 30 Din. 20. zv.: Kralj gor, br. 18 Din, vez. 30 Din. — KOL.

Katoliški vestnik.

ALI BO PAPEŽ ŠEL IZ Vatikana.

Casopisje po svetu te dni mnogo piše, da bo papež šel iz Vatikana in sicer radi proslave 700 letnice smrti sv. Frančiškega Asiškega. Sveta stolica vse te vesti dosledno demantira. Le Vie atholique št. 68. ob tem poročila pramaša sledečo anekdoto. Leon XIII. je sprejel nekega dne odličnega francoskega katolika Evgena Rendu. »Vaša svetost, mu je dejal ob tej priliki Rendu, »govoril sem zadnjič z Minghettijem (odlični italijanski državnik), ki se je zelo čudil, da hočete biti zaprti v Vatikanu. Če bi papež šel po rimskih ulicah, bi bile manifestacije njemu v prid prav tako mogočne, da bi se kralj Humbert na Kvirinalu radi tega tresel.« — »Mogoče,« je mirno odgovoril Leon XIII., »toda te manifestacije bi vzbudile tudi drugačne nasprotnike in papeževa oseba ne sme biti jabolko razdora za strankarske boje.« Besede, ki so še danes aktualne.

FAŠISTOVSKI KATEKIZEM NA INDEKSU.

Kakor poroča Osservatore Romano, je sveti ofcij dal v seznam prepovedanih knjig fašistovski katekizem, ki ga je spisal pater Piero del Franco in Chiusi. — Kaj bo pač dejal k temu Mussolini in njegova družba? Gotovo Vatikan ne želi nobenih konfliktov s fašizmom, vendar se mu pa tudi ne ukloni ter izpolnjuje v dostojanstvenem miru svojo dolžnost, vkljub temu, da s tem nasprotuje najnevarnejšemu oblastniku v Italiji. Fašistovski katekizem je namreč parodija katoliškega katekizma, kakršne Cerkev ne dovoli.

KONVERZIJA JUDOVskega RABINA.

Judovski rabin J. Korn se je pred kratkim spreobrnil k katolicizmu. V Kansas City je imel pred številnim poslušalstvom predavanje o svoji konverziji. V njem je pokazal, da popolnoma razvita judovska religija kaže in meji na katolicizem. »Ker sem bil jud, sem katoličan,« je resumiral svojo izpoved.

JEZUITI ZOPET V LITVI.

150 let je bila ta dežela zanje zaprta, se raj pa jim je vlada zopet dovolila vstop. Papež je dal 50.000 lir za njih zavode.

PRIPRAVE ZA KONKORDAT S PRUSIJO.

so v polnem teku. Univerzitetnemu profesorju v Breslavi dr. F. Meyerju je ministristvo dovolilo dopust v zimskem semestru, da bi mogel sodelovati pri izvršitvi konkordata. Nemška ljudska stranka, glavna tvoriteljica evangelijske zveze, je že zavzela stališče proti konkordatu. V kratkem se bo pokazalo, kako grozilna sredstva bo uporabil bivši dvorni pridigar g. Doehring. Da so voditelji evangelijske zveze podvzeli boj proti Rimu, to oznanjajo le še v

mesu Sorau. Za druge kraje to itak ni nič novega, saj vsi vedo, da se je evangelijska zveza osnovala kot protitež proti katoliški Cerkvi. Saj so že sredi svetovne vojne, ob nesrečnem ravnanju kanclerja Michaelisa, vsi vedeli, da se bo po vojni boj proti papeštvu še pospešil. Vprašanje v tem je dandanes v Prusiji najbolj pereče. Protestante očita Rimu, da je kriv propadanje krščanske vere in npravnosti, da je kriv premnogih samoumorov, ki jih izvrši predvsem mladina! Sami se delajo pri tem nedolžne, čeprav vsak katoličan dobro ve, da baš radi njih tisoči in tisoči ljudi vzdihujejo v duševni razdvojenosti. In ta silna podivjanost, s čudovito silo razširjajoče se padanje rojstev, nenavadno število zakonskih sporov in ločitve, se dogaja zlasti v Berlinu. Zato se je zbralo tu 18. nov. t. l. do 60.000 članov raznih katoliških društev, ki naj bi oskrbeli sredstva za povzdigo vere in npravnosti. Rimski duhovnik, kardinal Schulte je v ta namen določil 22. nov. za nabiranje prostovoljnih prispevkov. V posameznosti se pri tem splošnem pregledu ne moremo spuščati. Splošno se kaže v Nemčiji napredek v verskem in npravnem oziru. Naj to potrdi le par števil: v l. 1923. je od katoliške Cerkve odpadlo k protestantizmu 9547 oseb, a v istem letu se jih je od teh vrnilo v naročje katoliške Cerkve 2634 in prestopilo še novih 7618. Tako se je število obojih docela izenačilo, če pa motrimo le število onih, ki so odpadli od protestantizma lahko trdimo, da katoličanstvo v Prusiji zmaguje nad protestantizmom.

PREGANJANJE KRISTJANOV NA MOSULSKEM OZEMLJU.

V popoldanskem javnem zasedanju društva narodov 10. t. m. je general Laidoner senzacionalno podal poročilo iz svojega potovanja po Mosulu. V obmejnih delih te dežele so se že v poletnih mesecih izvršile nekatere nasilnosti napram krščanskemu prebivalstvu, a je stvar ostala javnosti do dobra prikrita, ker so skušale turške oblasti opravičiti postopanje s tem, da so povdarjali izredne razmere te dežele. General Laidoner je poročal sedaj naravnost pretresljive grozovitosti, ki jih počno oblasti s krščanskim prebivalstvom. Podatke je dobil večinoma od deportiranih kristjanov, ki danes za dnevom trumoma prihajajo v Irak. Danes jih je tam že kakih 3000. Po izjavi teh izgnancev udarjajo turški vojaki z oficirji na čelu v hiše; ko jim stanovalci izroče orožje, plačajo visoko odškodnino in konečno izroče še ženske, tedaj še upuščajo vso vas in pomore mnogo stanovalcev. Če jih deportirajo, tedaj one, ki na potu onemorejo, kar lepo mirno puste, da zmružejo in mrjo gladi. General Laidoner pravi, da bi bilo ugotoviti število resnic le na licu mesta, a gotovo je to, da

ljudi tirajo iz dežele s silo, ker sami bi gotovo ne šli s čisto praznimi rokami v tujo deželo. V Irak pridejo namreč popolnoma brez vseh sredstev.

Turški zastopnik Ruchdi Bel, ki se mudi v Zenevi radi mosulskega vprašanja, je odgovoril na tozadevno vprašanje kaj na kratko: da je bil Laidoner pooblaščen za poizvedovalca krajev, ki leže južno od teh, da je torej nedopustno, da bi poročal o dogodkih iz krajev, za katere ni bil poverjen.

To in ono.

SOVJETSKA POJEDINA.

V proslavo novega sovjetskega gospodarkega zastopnika v Pragi je sovjetsko poslaništvo v Pragi priredilo svečano večerjo, katere se je udeležilo tudi veliko število zastopnikov češke industrije in trgovine. Jedli in pili so prav dobre stvari, o kakršnih se našim ljudem niti ne sanja, celo premožnim ne. Jedilni list je bil sledeči:

Hors d'Oeuvre
Consommé Olio en Tasse
Sauternes au Beurre, Pommes d. T.
Tournedos à la Rossini, garni
Dindon rôti, farci
Cuisson de Chevreuil aux Fleurons Aïrelles
ruoges
Parfait d'Ananas
Sacher à la Chantilly
Fruits
Moca

Ruská Wodka Bénédictine
Sauternes Curacao
St Julien Crème de Cacao
Chartreuse Cognac Hennessy.

POSREČEN NAPAD.

Znana državna kaznilnica Mountjoy Gaol v Dublinu na Angleškem je bila v preteklem tednu priča drznega početja, s katerim je bilo 19 irskih republikancev rešenih iz omejenih kaznilnic. Po poročanju »Times« so v petek zvečer okoli 8. ure dospeli pred glavna vrata kaznilnice trije možje, oblečeni kot pazniki, da oddajo 3 težko vklejane zločince. Ker so pazniki predložili primerna poverila in listine, ni nadzorujoči stražnik imel nadaljnih pomislekov in je dolece, ki so se najbrž pripeljali z avtomobilom, spustil na dvorišče. Komaj pa so se vrata za njimi zaprla, je vseh 6 mož potegnili revolverje in premagali so službujočega vratarja ter ga zvezali. Neovirano so sedaj banditi prodirali proti onemu delu kaznilnice, v katerem so bili zaprti njih prijatelji. Službujočega ključarja so napadli in mu odvzeli potrebne ključe. Nato so oprostil vseh 19 ujetnikov iz njihovih celic. Tolpa je morala imeti gotovo nalančen načrt cele

kaznilnice, ker je ves napad trajal komaj nekaj minut. Zunaj pa je čakal poleg avtomobila še priklonni voz, s katerim so se vsi odpeljali, še predno je v kaznilnici zvonilo k alarmu. Oproščeni ujetniki so bili člani republikanske stranke, ki so bili že obsojeni radi veleizdaje. deloma pa so pričakovali šele obsodbe. Kljub takojšnjemu zasledovanju se do sedaj še ni posrečilo priti držnim napadalcem na sled.

NEKAJ VESELEGA.

V času svetovne vojne se je na Ruskem zbrala mala družba nižjih in višjih častnikov na stanovanju nekega nadporočnika, ki je obhajal ravno svoj rojstni dan. Naravno je bilo, da se je večer praznoval v znamenju dobrega in močnega vina. Kot zaključek zabavnega večera predlaga nadporočnik, da napravi vsa družba majhen izlet na saneh preko ledene plošče jezera. Splošno odobravanje je sledilo temu predlogu. Polnoč je minula, ko so pripeli k sankam šest malih ruskih konjev. Noč je bila silno temna. Enemu izmed družbe pa je postalo tesno pri srcu, ko je videl na vozu omahujoče postave. Zaskrbelo ga je, kako se bo vse to končalo in vprašal je kočijaža: »Kaj praviš, Ivan, kako bo šla ta vožnja?« — »Brez nevarnosti in dobro.« je odvrnil navihane, »gospod nadporočnik je pijan, jaz sem pijan, gospodje so pijani vse je pijano, — toda konjički — konjički so pa trezni...«

LETALSKI NAPADI NA LONDON MED SVETOVNO VOJNO.

Na eni nedavnih sej londonske mestne skupščine je bilo ugotovljeno, da je London v teku svetovne vojne doživel 25 letalnih padov, pri katerih je bilo vrženih 569 eksplozivnih bomb in 355 vžgalnih bomb. Pri teh napadih je bilo ubitih 524 oseb in 1260 ranjenih. S temi napadi je bilo 174 hiš popolnoma porušeni in 619 težko poškodovanih. Vsa škoda, ki so jo v svetovni vojni povzročili Londonu sovražni letalci, se ceni na 2 milijona funtov šterlingov.

GLASOVIR proda in kupi
PIANINO Mladinski dom -
Kodeljevo, Ljubljana. 8403

Meteorološki poročilo.

Ljubljana 303 m n. m. viš.

Čas opazovanja	Barometar v mm	Termometer v C	Počasna diferenca v C	Nebo, vetrovi	Padačina v mm
17./12. 21 h	746.7	-6.4	0.7	megla	—
17./12. 7 h	746.5	-1.3	0.6	jasno	—
17./12. 14 h	747.8	-5.4	1.1	jasno	—

Specialna mehanična delavnica za popravo pisalnih, računskih in drugih strojev LUDOVIK BARAGA Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6/1, telefon št. 950

MALI OGLASI

Vsaka drobna vrstica 150 ali vsaka beseda 50 par. Najmanjši 5 Din. Oglasi nad devet vrstic se računajo višje. Za odgovor znakol

GOSPODIČNA

Išče sobo v okolici Ljubljane. Ponudbe na upravo lista pod št. 10.

Kmečko dekle

starejša, išče službo, najraje v župnišču. Vajena je vsakega dela. — Ponudbe na podruž. upravo lista v Celju.

Sprejme se trije, naobražena ženska moč

za manjšo podružnico na deželi, ki ima poleg učne dobe še tri leta prakse. Pogoji: poštenost ter mora opravljati event. tudi ostala hišna dela. One, ki so službovale na deželi, imajo prednost. — Ponudbe na upravo lista pod »ženska moč 633«.

Volčja psica

naprodaj, lepa, stara 14 mesecev. — Naslov: D. M., p. Sava št. 11, juž. žel.

Vsak dan namočena POLENOVKA

se dobi v specialni trgovini RIB — Ljubljana, Gradišče št. 7. 8228

Res je, da

denar, ki ga izdaste za reklamo, nikdar ni izgubljen, zato ker

ima reklama

za Vas veliko korist, če jo naročite o pravem času in v takem časopisu, ki ga na deželi največ bere. Vsa tozadevna zanesljiva poanila Vam da uprava »Slovenca«, ki Vam s tem prihrani mnogo truda in stroškov ter zagotovi

vedno uspeh!

železolivarje

popolne strokovnjake, starejše moči z večlet. prakso, iščemo za stalno nameščenje. Naslov se izve v upravi »Slovenca« pod št. 8383.

Okrogli les

vrbo in topola (sagret), kupim več vagonov, od 23 cm naprej in 2 do 6 m dolžine. — Ponudbe pod Jeserice št. 8377 na upravo lista.

Balkan d. d. za mednarodne Transporte v likvidaciji

PRODA svoj inventar

obstoječ iz vozil, konjev, pisarniških predmetov, orodja za špedijski obrat ter raznih drugih predmetov v celoti. Prodaia posameznih predmetov se re bo vršila. Ponudbe je staviti najkasneje do 28. t. m. v druženi pisarni Dunajska cesta 33. Sezram inventarja ter inventar sam je na ogled od 8-12 in od 14-18

Absolutno zanesljivi
trpežni
elegančni
„Wimpassing“ čevlji za sneg in galoše.

Urednik: Franc Terzaglav.

Najbolj hvaležna in časa primerna Božična in novoletna darila

TRPEŽNA GORKA OBUČEV IN OBLAČILA.

Za mal denar nabavite vse vrste isth edinele v detajlni trgovini konfekcijske tovarne

Fran Derenda & Cie, Ljubljana
Gradišče 4. Tel. interu. b. 219. Eravčeva c. 2.

ALUMINIJ

Najlepše darilo!
Kompletna garnitura 12 kom. kakor na sliki. Proti predplačilu ali povzetju izrabo na dom. Cerkveni zvonovi, armature, surovi odlički.

Zaradi pozne sezije pri vsakega klobuku

15% popusta

v modnem salonu
Stuchly-Maške
ZIDOVSKA ULICA.

PERZIJSKO PREPROGO

rabljeno, veliko ca. 2-3 m, kupim. — Interesentje naj sporočijo svoj naslov upravi »Slovenca« s ceno vred pod št. 8390.

VSAK DAN sveže cvetje

ima cvetličarna P. SIMENC, Sv. Petra cesta 33 - ter se priporoča za izdelavo šopkov, vencev, raznih košaric in aranžmajev. — Postrežba točna in rečna. 8226

ČAJNO MASLO

kuhano maslo in domač omentalski sir dobite za praznike najceneje pri ZDRUŽENIH MLEKARNAH d. d. v Ljubljani, Maistrova ulica št. 10. 8343

DRVA - CEBIN

W. Zlova ulica 111. — Telefon 56

Bukov in hrastov les

hlode za žago kupim vsako množino. — Ponudbe s ceno in navedbo množine ter termina dobave na naslov Ivan ŠTUKA, tovarna parket — Ljubljana, Metelkova ul. 4.

Posestvo

prodam v bližini Kranja, 6 ha in gosp. poslopje, brez kakih popravil. hlev za 8 glav. Cena 100.000 Din. Voda, elektr. pri hiši; poleg glavne ceste. — Naslov pove uprava lista pod št. 8223.

Najboljše in na cenejšee kekse, čajno in božično pecivo

dobite v parni pekarni

Viljem Bizjak

Gospodstvska cesta št. 7. — Podružnica: Marijin trg št. 3.

Pozor: Direktna prodaja iz tvornice v Rogasški Slatini